

Κράτος μέλος από τό σεβασμό τών υποχρεώσεων πού τού επιβάλλονται δυνάμει τής συνθήκης, ούτε νά παρεμποδίσει τούς διοικούμενους νά επικαλούνται ενώπιον τής δικαιοσύνης τά δικαιώματα πού τούς άπονέμει ή συνθήκη κατά νομοθετικών ή διοικητικών πράξεων ενός Κράτους μέλους πού είναι άσυμφίβαστες μέ τό κοινοτικό δίκαιο.

2. Ένα σύστημα διαφοροποιημένης φορολογίας πού εξαρτά τή χορήγηση μιάς φορολογικής απαλλαγής ή τήν παροχή τού ευεργετήματος ενός μειωμένου φορολογικού συντελεστή από τή δυνατότητα ενός έλέγχου τής παραγωγής επί τού έθνικου έδάφους, συνιστά διάκριση, έμπίπτουσα στην απαγόρευση τού άρθρου 95 τής συνθήκης ΕΟΚ. Παρόμοια άπαιτηση, τήν όποία έξ όρισμοδ δέ δύνανται νά πληροϋν τά προερχόμενα από άλλα Κράτη μέλη όμοειδή προϊόντα έχει ως αποτέλεσμα νά αποκλείει εκ τών προτέρων τά προϊόντα αυτά από τή δυνατότητα νά έπωφελοϋνται τού έν λόγω φορολογικού πλεονεκτήματος και νά έπιφυλάσσει τούτο μόνο στην έθνική παραγωγή.
3. Δυνάμει τού έδάφιου 3 τού άρθρου 95 τής συνθήκης ΕΟΚ, ό κανόνας τής μή εισαγωγής διακρίσεων πού διατυπώνεται

στά δύο πρώτα έδάφια τού ίδιου άρθρου απέκτησε πλήρη ισχύ από τής 1ης Ιανουαρίου 1962. Δέν επιτρέπεται πλέον σέ ένα Κράτος μέλος νά διατηρεί, μετά τήν ήμερομηνία αυτή, στή νομοθεσία του ή τή φορολογική πρακτική του, προϋφισταμένη φορολογική διάκριση στό σύστημα εισαγωγής προϊόντων πού προέρχονται από άλλα Κράτη μέλη.

4. Σύμφωνα μέ τό σύστημα τής συνθήκης ΕΟΚ, δέ δύναται νά θεσπισθεί ή νά έγκριθεί μία ένισχυση υπό μορφή φορολογικών διακρίσεων πού εισάγονται από ένα Κράτος μέλος εις θάρος προϊόντων πού προέρχονται από άλλα Κράτη μέλη.
5. Η προστασία τών δικαιωμάτων πού έγγυάται ή κοινοτική έννομη τάξη στό θέμα αυτό δέν άπαιτεί τήν έπιστροφή τών άχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων υπό συνθήκες πού θά είχαν ως συνέπεια έναν άδικαιολόγητο πλουτισμό τών δικαιούχων. Τίποτα δέν έμποδίζει λοιπόν, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, τά έθνικά δικαστήρια νά λάβουν υπόψη σύμφωνα μέ τό έθνικό τους δίκαιο τό γεγονός ότι οι άδικαιολόγητα καταβληθέντες φόροι ένσωματώθηκαν στίς τιμές τής υπόχρεης πρós καταβολή τού φόρου έπιχειρήσεως και έπιρρίφθηκαν στους άγοραστές.

Στίς συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 142 και 143/80

πού έχουν ως άντικείμενο αίτήσεις τού Έφετείου τού Μιλάνου πρós τό Δικαστήριο, κατ' έφαρμογή τού άρθρου 177 τής συνθήκης ΕΟΚ, μέ τίς όποίες ζητείται στό πλαίσιο τών έκκρεμών διαφορών ενώπιον τού δικαστηρίου αυτού μεταξύ

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE DELLO STATO

και

ESSEVI SpA, μέ έδρα τό Μιλάνο (υπόθεση 142/80)

καί

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ CARLO SALENGO, μέ έδρα τή Γένοβα (υπόθεση 143/80),

ή έκδοση προδικαστικής απόφασεως ώς πρός τήν έρμηνεία του άρθρου 95 τής συνθήκης ΕΟΚ, σέ σχέση μέ τήν ιταλική νομοθεσία στόν τομέα τών κρατικῶν φόρων επί τών εισαγόμενων αποσταγμάτων οίνοπνεύματος,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τούς J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, P. Pescatore, Mackenzie Stuart καί T. Koopmans, προέδρους τμημάτων, A. O'Keefe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due καί U. Everling, δικαστές,

γενικός εισαγγελεύς: F. Capotorti
γραμματεύς: A. Van Houtte

έκδίδει τήν ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τής υποθέσεως, ή εξέλιξη τής διαδικασίας καί οί παρατηρήσεις πού κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου, δύνανται νά συνοψισθούν ώς έξής:

I — Πραγματικά περιστατικά καί έγγραφη διαδικασία

Ή ιταλική νομοθεσία στόν τομέα τών ειδικῶν φόρων καταναλώσεως οίνοπνεύματος, διακρίνει δύο κατηγορίες προϊόντων: τά οίνοπνεύματα «δεύτερης κατηγορίας», πού προέρχονται από οίνο, στέμφυλα, υπολείμματα οίνοποιήσεως καί φρούτα καί τά οίνοπνεύματα «πρώτης

κατηγορίας» παραγόμενα από άλλες πρώτες ύλες.

Ή νομοθεσία αυτή προβλέπει τρεις τύπους φορολογίας: τό φόρο παρασκευής, πού βασίζεται στό κείμενο τής 8ης Ίουλίου 1924, τόν κανονικό κρατικό φόρο, πού θεσπίσθηκε μέ τό regio decreto legge 635 τής 27ης Άπριλίου 1936, καί τόν ειδικό κρατικό φόρο πού επιβλήθηκε μέ τό decreto legge 1200 τής 6ης Όκτωβρίου 1948. Όλα αυτά τά κείμενα υπέστησαν μεταγενέστερα πολλές τροποποιήσεις.

Ό φόρος παρασκευής επιβάλλεται σέ όλα τά οίνοπνεύματα πού προορίζονται γιά ανθρώπινη κατανάλωση, είτε πρόκειται γιά οίνοπνεύματα πρώτης είτε δεύτερης κατη-

γορίας. Ο ίδιος συντελεστής επιβάλλεται τόσο στα εισαγόμενα όσο και τα εθνικά προϊόντα. Έντούτοις, τα εθνικά προϊόντα δύναται να επωφεληθούν ορισμένων εκπτώσεων εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει ο νόμος.

Ο ειδικός κρατικός φόρος εισπράττεται επί των μετουσιωμένων αιθυλικών αλκοολών, που χρησιμοποιούνται για χημικούς και βιομηχανικούς σκοπούς. Ο συντελεστής του φόρου αυτού, για τα οίνοπνεύματα, που παράγονται με τη συνθετική επεξεργασία και προέρχονται από πρώτες ύλες εξαγόμενες από το υπέδαφος, είναι το πολλαπλάσιο του συντελεστή που επιβάλλεται στα οίνοπνεύματα που παράγονται με τη διαδικασία ζυμώσεως και προκύπτουν από μελάσες ζαχαροκαλάμου ή ζαχαρότευτλα και παρόμοιες ύλες.

Ο κανονικός κρατικός φόρος επιβάλλεται με πλήρη συντελεστή (60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο ανυδρού οίνοπνεύματος, κατά το χρόνο των περιστατικών εκ των οποίων προκλήθηκε η διαφορά που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης) σε όλα τα εισαγόμενα οίνοπνεύματα, καθώς και τα εθνικά οίνοπνεύματα πρώτης κατηγορίας. Έντούτοις διάφοροι μειωμένοι συντελεστές εφαρμόζονται σε ορισμένα εγχώρια οίνοπνεύματα, ανάλογα με την πρώτη ύλη από την οποία προέρχονται, και ειδικότερα στα οίνοπνεύματα που έχουν ως βάση τη μελάσα ή παρόμοια προϊόντα, το ζαχαροκάλαμο ή το σόργο. Τα εθνικά οίνοπνεύματα δεύτερης κατηγορίας, είτε δέν υπόκεινται καθόλου στον κρατικό φόρο (αυτή είναι η περίπτωση των αποσταγμάτων οίνου και στεμφύλων), είτε υπόκεινται σε μειωμένο συντελεστή (οίνοπνεύματα που έχουν ως βάση τους χουρμάδες, τις σταφίδες, τα σύκα και τα χαρούπια ή άλλα φρούτα).

Η απαλλαγή από τον κανονικό κρατικό φόρο που παρέχεται σε ορισμένα οίνοπνεύματα, δεύτερης κατηγορίας, της εγχώριας παραγωγής, κυρίως στο απόσταγμα του οίνου, επεκτάθηκε, με το άρθρο 20 του νομοθετικού διατάγματος 46 της 18ης Μαρτίου 1976, που μετατράπηκε στον υπ' αριθ. 249 νόμο της 10ης Μαΐου 1976, στα εισαγόμενα οίνοπνεύματα, υπό τον όρο ότι

συνοδεύονται από πιστοποιητικό, έγκριμένο από τον ύπουργό οικονομικών ενεργούντα από κοινού με τον ύπουργό βιομηχανίας, εμπορίου και βιοτεχνίας και τον ύπουργό γεωργίας και δασών, το οποίο βεβαιώνει ότι κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας της χώρας καταγωγής, το προϊόν έχει παραχθεί υπό τον άδιάκοπο φορολογικό έλεγχο των αρμόδιων αρχών και ότι η πρώτη ύλη και το τελικό προϊόν έχουν υποβληθεί στους ίδιους ελέγχους με εκείνους που προβλέπει η ιταλική νομοθεσία.

Οι κανόνες περί των πιστοποιητικών συνοδείας θεσπίσθηκαν με το decreto ministeriale της 24ης Αυγούστου 1977. Τα χαρακτηριστικά αυτών των εγγράφων συνοδείας, και ο καθορισμός για κάθε Κράτος μέλος, των αρμόδιων για την έκδοσή τους αρχών, αποτελούν αντικείμενο της από 17ης Ιανουαρίου 1979, έγκυκλιού του ύπουργού οικονομικών.

Προηγούμενες με κλήσεις τους της 13ης Ιανουαρίου 1976 και 22ας Ιουλίου 1977 αντίστοιχα, η ανώνυμη εταιρεία Essevi, με έδρα το Μιλάνο και η επιχείρηση Carlo Salengo, με έδρα τη Γένοβα, ενήγαγον ενώπιον του Tribunale di Milano, την Amministrazione delle finanze dello Stato, αίτουμένες την επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν ως κανονικοί κρατικοί φόροι για εισαγωγές κονιάκ γαλλικής προελεύσεως, που πραγματοποιήθηκαν από την Essevi μεταξύ 1ης Μαρτίου 1962 και 1ης Δεκεμβρίου 1967, και από τη Salengo μεταξύ 18 Απριλίου 1960 και 25 Οκτωβρίου 1971. Οι δύο εταιρείες θεωρούν ότι η εισπραξη αυτού του κρατικού φόρου είναι αντίθετη ιδίως προς το άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ, επειδή έχει ως αποτέλεσμα να επιβάλλει στο εισαγόμενο προϊόν έσωτερικούς φόρους υψηλότερους από τις φορολογικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται σε όμοιδη εγχώρια προϊόντα.

Με αποφάσεις του, της 1ης Ιουνίου 1978 (επί της προσφυγής της Salengo) και της 7ης Οκτωβρίου 1978 (επί της προσφυγής της Essevi), το Tribunale di Milano διαπίστωσε την ύπαρξη ομοιότητας μεταξύ του κονιάκ γαλλικής προελεύσεως και του απόσταγματος οίνου εγχώριας παραγωγής και

έκρινε ότι όσον άφορά τις εισαγωγές που είναι μεταγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1962, ήμερομηνία έναρξης του δεύτερου σταδίου της κοινής άγοράς, ύπήρχε, στην περίπτωση αυτή, παράβαση του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ λόγω του ότι ή συνολική φορολογική επιβάρυνση που επιβάλλεται στο άλλοδαπό εισαγόμενο προϊόν είναι ύψηλότερη από τή φορολογική επιβάρυνση του όμοειδούς εγχώριου προϊόντος.

Κατά συνέπεια, τό δικαστήριο, καταδίκασε τήν Amministrazione delle finanze νά επιστρέψει στις ένάγουσες εταιρείες τούς φόρους που είχαν καταβληθεί κατά παράβαση της άρχής της άπαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 95.

Η άνωτέρω διοικητική άρχή, άσκησε έφεση κατά των άποφάσεων του Tribunale di Milano στις 31 Αύγουστου 1978, ένώπιον του Corte d'appello του Μιλάνου.

Κατά τή διάρκεια της διαδικασίας τό Suprema Corte di Cassazione (τό Ιταλικό Άκυρωτικό Δικαστήριο), σέ κοινή συνεδρίαση όλων των τμημάτων του, έκρινε, με δύο άποφάσεις, 1317 και 1321 της 1ης Μαρτίου 1979, επί διαφορών που είχαν περιεχόμενο παρόμοιο με εκείνες που ήταν έκκρεμες ένώπιον του Έφετείου του Μιλάνου, ότι είχε σαφώς άναγνωρισθεί από τήν Έπιτροπή στην αιτιολογημένη γνώμη που άπηύθηνε προς τήν Ιταλική Δημοκρατία, κατ' έφαρμογή του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ, στις 28 Φεβρουαρίου 1969, ή δυνατότητα της Ιταλίας νά χρησιμοποιεί τό φόρο αυτό σάν όργανο της γεωργικής της πολιτικής και νά διατηρεί προσωρινά στον τομέα των οίνοπνευμάτων τις διαφοροποιημένες φορολογικές επιβαρύνσεις, μέχρι του ποσού των 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος, που προκύπτουν από τήν έφαρμογή του κρατικού φόρου. Ο ένικός δικαστής δέ δύναται νά άποκλείσει τή δυνατότητα νά συμβιδάζεται αυτή ή «ένισχυση» με τό κοινοτικό δίκαιο, όταν όχι μόνο δέν ύπάρχει καμία περί τό άντιθέτου δήλωση της Έπιτροπής, αλλά επιπλέον ή τελευταία

έχει σαφώς άναγνωρίσει ότι τό έν λόγω μέτρο συμβιδάζεται με τό κοινοτικό δίκαιο.

Η Έπιτροπή με νέα αιτιολογημένη γνώμη που άπηύθηνε προς τήν Ιταλική Δημοκρατία στις 31 Ιουλίου 1978, τροποποιούσα τήν αιτιολογημένη γνώμη που διατύπωσε στις 28 Φεβρουαρίου 1969, έκρινε ως αντίθετη προς τή συνθήκη, τή διατήρηση του συστήματος της έπιβολής του κανονικού κρατικού φόρου επί των εισαγόμενων οίνοπνευματώδων.

Με διάταξη της 19ης Φεβρουαρίου 1980, τό Corte d'appello του Μιλάνου, πρώτο άστικό τμήμα, άνέβαλε κατ' έφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, τήν έκδοση οριστικής άποφάσεως επί των δύο ως άνω ύποθέσεων, μέχρις ότου τό Δικαστήριο με προδικαστική του άπόφαση,

- προσδιορίσει τό έννομο άποτέλεσμα που δύναται νά προσδοθεί στις άνωτέρω γνώμες που έξέδωσε ή Έπιτροπή σύμφωνα με τό άρθρο 169 της συνθήκης ΕΟΚ· νά κρίνει κατόπιν άν ή Ιταλία παραβίασε τό άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ εφαρμόζοντας επί των άποσταγμάτων που εισάγονται από άλλα Κράτη μέλη σύστημα φορολογίας που περιλαμβάνει τόν κρατικό φόρο άνερχόμενο σέ 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος (90 000 λιρέτες από 1ης Μαρτίου 1976), που δέν προβλέπεται για τό όμοειδές εγχώριο προϊόν και δέν επιβάλλεται επ' αυτού·
- άποφανθεί άν, μετά τήν έναρξη του δεύτερου σταδίου που προβλέπεται στο άρθρο 95 έδάφιο 3 σάν τελευταία προθεσμία για τήν κατάργηση των έσωτερικών κανόνων που αντίβαινουν στην άρχή της φορολογικής ισότητας, τήν όποία θεσπίζουν τά έδάφια 1 και 2 του ίδιου άρθρου, ήταν δυνατό νά έξουσιοδοτηθεί ή Ιταλία νά διατηρεί κατ' έξαιρεση μία ύπάρχουσα διάκριση κατά τήν εισαγωγή άποσταγμάτων οίνου.

Οι δύο διατάξεις του Corte d'appello του Μιλάνου πρωτοκολλήθηκαν στή γραμματεία του Δικαστηρίου στις 12 Ιουνίου 1980.

Σύμφωνα με τό άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν, γιά καθεμιά από τίς ύποθέσεις, ή Έπιτροπή τών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τό νομικό της σύμβουλο Antonino Abate, στίς 28 Αύγουστου 1980, οί εταιρείες Essevi καί Salengo, έφεσίβλητες στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενες από τό δικηγόρο του Μιλάνου Mario Scalzo, στίς 9 Σεπτεμβρίου 1980, καί ή κυβέρνηση της Ίταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τόν Avvocato dello Stato Marcello Conti, στίς 11 Σεπτεμβρίου 1980.

Μέ διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1980, τό Δικαστήριο, άποφάσισε νά ένώσει καί νά συνεκδικάσει τίς ύποθέσεις 142/80 καί 143/80 πρós διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας καί τήν έκδοση κοινής άποφάσεως.

Κατόπιν έκθέσεως του εισηγητή δικαστή καί άφου άκουσε τό γενικό εισαγγελέα, τό Δικαστήριο άποφάσισε τήν έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή άποδείξεων. Κάλυσε πάντως τήν Έπιτροπή νά παράσχει όρισμένα πληροφοριακά στοιχεία καί έγγραφα καί νά άπαντήσει γραπτώς επί όρισμένων έρωτημάτων. Η Έπιτροπή άνταποκρίθηκε στην πρόσκληση έντός της ταχθείσας προθεσμίας.

II — Γραπτές παρατηρήσεις πού κατατέθηκαν στό Δικαστήριο

1. Οί *εταιρείες Essevi καί Salengo*, έφεσίβλητες στην κύρια δίκη, άφου άναφέρθηκαν στίς κυριότερες πλευρές του Ιταλικού φορολογικού καθεστώτος επί τών οίνοπνευμάτων καί σέ όρισμένα πραγματικά στοιχεία πού άφορούν τήν κύρια διαφορά, διατυπώνουν ουσιαστικά τίς ακόλουθες νομικές φύσεως παρατηρήσεις:

Έπί του κρατικού φόρου ως όργάνου έθνικής γεωργικής πολιτικής

α) Η άποψη κατά τήν όποία ό κρατικός φόρος άποτελεί, στον τομέα τών οίνοπνευμάτων, θεμιτό όργανο άσκήσεως γεωργικής πολιτικής της Ίταλικής Κυβερνήσεως στηρίζεται στην αίτιολογημένη γνώμη πού άπηύθυνε ή Έπιτροπή πρós τήν Ίταλική Δημοκρατία, τήν 28η Φεβρουαρίου 1969, κατ' έφαρμογή του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ. Η Έπιτροπή έντούτοις, μετέβαλε τήν άποψη της ως πρós τό σημείο αυτό: σέ αίτιολογημένη γνώμη πού άπηύθυνε πρós τήν Ίταλική Δημοκρατία τήν 31η Ιουλίου 1978, έκρινε, άναφερόμενη στην άπόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1974, (Charmasson, υπόθ. 48/74, Racc. σ. 1383), ότι ό κρατικός φόρος συνιστά φορολογικό μέτρο προστατευτικού χαρακτήρα καί είναι, έπομένως άσυμβίβαστος με τό άρθρο 95 της συνθήκης.

β) Παραιτούμενη, με τό νομοθετικό διάταγμα 46 της 18ης Μαρτίου 1976, από τήν έπιβολή του κρατικού φόρου στά εισαγόμενα άποστάγματα οίνου, ή Ίταλική Δημοκρατία άναγνώρισε καί ή ίδια τό άσυμβίβαστο του φόρου αυτού με τή συνθήκη καί, κατ' άκολουθία τό άδάσιμο της άπόψεως της νομιμότητάς του ως όργάνου ίσορροπίας στό πλαίσιο της έθνικής γεωργικής πολιτικής.

γ) Τό Δικαστήριο, με άπόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1969 (Έπιτροπή τών Κοινοτήτων κατά Ίταλικής Δημοκρατίας, υπόθ. 16/69 Racc. σ. 377) έκρινε ότι τά άποστάγματα δέν είναι γεωργικά προϊόντα καί, δέν δύνανται έπομένως νά έπωφεληθούν τών εξαίρέσεων από τούς γενικούς κανόνες της συνθήκης πού θεσπίζουν γιά τό γεωργικό τομέα τά άρθρα 38 μέχρι 46 της συνθήκης.

Στήν άπόφαση Charmasson, τό Δικαστήριο έκρινε ότι οί παρεκκλίσεις από τούς γενι-

κούς κανόνες της συνθήκης πού δύνανται νά εισάγει μία έθνική όργάνωση της αγοράς, είναι παραδεκτές μόνο προσωρινά και όστι ή διατήρηση μιās έθνικής όργάνωσης της αγοράς δέ δύνανται νά παραταθει πέραν της μεταδατικής περιόδου.

Προκειμένου γιά μέτρα πού είναι αντίθετα πρός τό άρθρο 95 εδάφιο 1 και 2, τά μέτρα αυτά πρέπει, σύμφωνα μέ τους όρους του άρθρου 95 εδάφιο 3, νά έχουν καταργηθεί καθ' οιοδήποτε τρόπο πριν από τήν έναρξη του δεύτερου σταδίου της κοινής αγοράς.

Έπί του κρατικού φόρου ως κρατικής ενισχύσεως

α) Βεβαίως, ή Έπιτροπή στην αιτιολογημένη γνώμη της της 28ης Φεβρουαρίου 1969, θεώρησε τόν κρατικό φόρο ως όργανο της έθνικής γεωργικής πολιτικής, δυνάμενο προσωρινά τουλάχιστον, νά συμβιβασθεί μέ τό κοινοτικό δίκαιο. Έντούτοις, ή Έπιτροπή μετέβαλε σαφώς τή γνώμη της επί του θέματος: στην αιτιολογημένη γνώμη της 31ης Ιουλίου 1978, αναγνώρισε ότι ή επιβολή του κρατικού φόρου επί των εισαγόμενων από άλλα Κράτη μέλη οίνοπνευμάτων, ήταν αντίθετη πρός τις υποχρεώσεις πού ανέλαβε ή Ιταλική Δημοκρατία, δυνάμει της συνθήκης. Ό φόρος αυτός, πρέπει νά εξετασθεί όπως και κάθε άλλο φορολογικό μέτρο. Λόγω του ότι έχει χαρακτήρα διακριτικό και προστατευτικό, οι ιδιώτες δύνανται νά επικαλεσθούν, κατά του κρατικού φόρου, ενώπιον των έθνικών δικαστηρίων, τό άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 95.

6) Τό Tribunale di Milano, σε πολλές πρόσφατες αποφάσεις, έκρινε, αντίθετα μέ τήν απόφαση της 1ης Μαρτίου 1979 του Corte di cassazione, ότι ένας έσωτερικός φόρος πού παραβιάζει τήν αρχή της φορολογικής ισότητας, έμπιπτει αποκλειστικά στο άρθρο 95. Είναι άπαράδεκτη ή άποψη κατά τήν όποια κάθε φορολογικό μέτρο

προστατευτικό ή διακριτικό χαρακτήρα άποτελεί «ένισχυση» και είναι θεμιτό άν δέν υπάρχει άρνητική δήλωση της Έπιτροπής σύμφωνα μέ τό άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης.

γ) Στην απόφασή του της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (Έπιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, ύποθ. 169/78 Racc. σ. 385) τό Δικαστήριο αναγνώρισε τή νομιμότητα όρισμένων άπαλλαγών ή όρισμένων φορολογικών ελαφρύνσεων, υπό τόν όρο τά Κράτη μέλη πού κάνουν χρήση αυτών των δυνατοτήτων νά έπεκτείνουν τό ευεργέτημα, κατά τρόπο πού νά μή δημιουργεί διακρίσεις και στά εισαγόμενα προϊόντα πού πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις. Έν πάση περιπτώσει, δέ δύνανται νά νομιμοποιηθούν, σύμφωνα μέ τήν απόφαση αυτή, φορολογικές διαφοροποιήσεις μέ χαρακτήρα διακριτικό ή προστατευτικό.

Έπί του προστατευτικού και διακριτικού χαρακτήρα του κρατικού φόρου

Χωρίς νά δύνανται νά θεωρηθεί νόμιμος, ούτε ως όργανο έθνικής γεωργικής πολιτικής, ούτε ως «ένισχυση» ό κρατικός φόρος, εισπραττόμενος επί έτη κατά προφανή παράβαση του άρθρου 95, έχει χαρακτήρα συγχρόνως προστατευτικό και διακριτικό. Ό χαρακτήρας αυτός προκύπτει από τό γεγονός ότι, μέ τήν έξομοίωσή του πρός τά οίνοπνεύματα πρώτης κατηγορίας, τό εισαγόμενο άπόσταγμα οίνου υπόκειται στον κρατικό φόρο, ενώ τό όμοειδές έγχώριο προϊόν εξαιρείται από αυτόν.

Έπί του μή δεσμευτικού χαρακτήρα της γνώμης πού έξέδωσε ή Έπιτροπή βάσει του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ

α) Η Έπιτροπή, στην αιτιολογημένη γνώμη της της 28ης Φεβρουαρίου 1969, άκολούθησε λανθασμένη δόδο έπιχειρώντας νά έπεκτείνει σ' ένα διομηχανικό προϊόν,

τά αποστάγματα, τις εξαιρέσεις που έχουν γίνει δεκτές για τα γεωργικά προϊόντα, και παραλείποντας να λάβει υπόψη ότι η εξαίρεση αυτή, έστω κι αν θεωρηθεί παραδεκτή, έπρεπε να καταργηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 95 εδάφιο 3 της συνθήκης, πριν από την έναρξη του δεύτερου σταδίου.

6) Έν πάση περιπτώσει το άρθρο 189 τελευταίο εδάφιο της συνθήκης όριζει σαφώς ότι οι «γνώμες» που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 169 «δέ δεσμεύουν». Τόσο η νομολογία του Δικαστηρίου, όσο και η επιστήμη, αναγνώρισαν το μή δεσμευτικό χαρακτήρα των αιτιολογημένων γνώμων που εκδίδει η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 169.

γ) Ίδιαιτέρως, η γνώμη της Επιτροπής της 28ης Φεβρουαρίου 1969, δέν έχει, ως έκ της φύσεώς της, δεσμευτικό χαρακτήρα και θά μπορούσε να έξομοιωθεί με «σύσταση» δηλαδή με πράξη ουσιαστικώς πολιτικού χαρακτήρα.

Έπί τών άπαντήσεων πού πρέπει να δοθούν στα τεθέντα έρωτήματα

Στά έρωτήματα πού έθεσε τό Corte d'appello του Μιλάνου πρέπει να δοθούν οι ακόλουθες άπαντήσεις:

α) Επιβάλλοντας επί τών εισαγόμενων στην Ιταλία άποσταγμάτων, τών προερχομένων έξ άλλων Κρατών μελών, τόν κρατικό φόρο τών 60 000 λιρετών, και 90 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος, χωρίς να επιβάλλει τόν ίδιο φόρο επί τών εγχώριων προϊόντων, τό Ιταλικό κράτος παραβίασε τό άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ.

6) Η αιτιολογημένη γνώμη πού άπηύθυε η Επιτροπή προς την Ιταλική Δημοκρατία, στις 28 Φεβρουαρίου 1969, κατ' εφαρμογή του άρθρου 169 της συνθήκης

ΕΟΚ, δέ δύναται να δικαιολογήσει την έπιβολή αυτού του κρατικού φόρου.

γ) Μετά την έναρξη του δεύτερου σταδίου της κοινής αγοράς, η Ιταλική Δημοκρατία όφειλε να καταργήσει κάθε προϋπάρχουσα διάκριση είς βάρος τών εισαγόμενων άποσταγμάτων οίνου και κατά συνέπεια όφειλε να έπεκτείνει στα εισαγόμενα προϊόντα την άπαλλαγή από τόν κρατικό φόρο πού προβλεπόταν για τά εγχώρια προϊόντα.

2. Η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας εκθέτει τις προϋποθέσεις και τούς άντικειμενικούς σκοπούς της χορηγήσεως, μέχρι τήν έναρξη της ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 46 της 18ης Μαρτίου 1976, φορολογικής άπαλλαγής στις εγχώριες έπιχειρήσεις παραγωγής άποσταγμάτων οίνου.

α) Η Επιτροπή, ιδίως με έπιστολές της 4ης Νοεμβρίου 1965 και της 8ης Μαΐου 1968 και με την αιτιολογημένη γνώμη της 28ης Φεβρουαρίου 1969, δέχθηκε ότι η διαφοροποιημένη φορολογία πού προκύπτει από την έπιβολή του κρατικού φόρου, μπορούσε να διατηρηθεί προσωρινά, έπειδή ό φόρος αυτός άποτελούσε όργανο της Ιταλικής γεωργικής πολιτικής στόν τομέα τών οίνοπνευμάτων.

Η άναμφίλεκτη θέση της Επιτροπής δεσμεύει τούς έθνικούς δικαστές και, όπως έκρινε τό Corte di Cassazione στις άποφάσεις του της 1ης Μαρτίου 1979, δέν τούς έπιτρέπεται να άμφισβητούν τή δυνατότητα συμβίδασμου της έν λόγω ένισχύσεως με τό κοινοτικό δίκαιο.

6) Η νέα άποψη πού υιοθέτησε η Επιτροπή στην αιτιολογημένη γνώμη της 31ης Ιουλίου 1978 δέν ισχύει παρά μόνο για τό μέλλον. Δέ δύναται να άκυρώσει άναδρομικά την άπόφαση πού είχε λάβει τότε, να δεχθεί τή διαφοροποιημένη έπιβολή του κρατικού φόρου ως μέτρο ένισχύσεως, δυνά-

μενο να συμβιδασθῆι, ἔστω καί προσωρινά μέ τήν κοινή ἀγορά. Κατά τήν ἐποχή πού διατύπωσε τή δευτέρη αἰτιολογημένη γνώμη, τό καθεστῶς τοῦ κρατικοῦ φόρου εἶχε ἐξάλλου μεταβληθῆι ριζικά, κυρίως μέ τήν ἰσότητα μεταχειρίσεως πού θεσπίσθηκε μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος 46 τῆς 18ης Μαρτίου 1976, μεταξύ τῶν ἐγχώριων προϊόντων καί τῶν εἰσαγόμενων ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη προϊόντων, καθόσον ἀφορᾶ τίς ἐπιπτώσεις ἀπό τίς ἀπαλλαγές καί τίς μειώσεις τῶν φόρων. Ἄρα τό πρόβλημα τίθεται ἐφεξῆς σέ ἐντελῶς διαφορετικό πλαίσιο.

γ) Τό παραπέμπον δικαστήριον εἶναι καί τό ἴδιο πεπεισμένο, σέ ἐπίπεδο ἀρχῶν, περί τοῦ δεσμευτικοῦ χαρακτήρα πού ἔχουν γιά τόν ἐθνικό δικαστή οἱ ἀποφάσεις πού λαμβάνει ἡ Ἐπιτροπή κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 93 τῆς συνθήκης. Ἡ ἀπόφαση πού ζητᾶ ἀπό τό Δικαστήριον, ἀφορᾶ, στήν οὐσία τήν ἐρμηνεία καί τό κύρος τῶν πράξεων μέ τίς ὁποῖες ἡ Ἐπιτροπή ἐπέτρεψε τήν προσωρινή διατήρηση τῆς διαφοροποιημένης φορολογίας.

δ) Τό ἐπίδικο μέτρο ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα ἐνίσχυση, πού χορηγεῖται ἀπό τό κράτος γιά νά εὐνοήσῃ ὀρισμένες ἐπιχειρήσεις ἢ ὀρισμένες παραγωγές, καί στήν ὁποία ἐφαρμόζεται τό καθεστῶς τῶν ἄρθρων 92 καί 93 τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Τό τελευταῖο ρυθμίζει, χωρίς διακρίσεις, κάθε μορφή παρεμβάσεως τοῦ κράτους ἀποσκοποῦσα στήν ἐπιχορήγηση ἢ ἐνθάρρυνση, τόσο τῆς παραγωγῆς ὅσο καί τῆς διανομῆς ὀρισμένων προϊόντων. Μία ἀπό τίς συχνότερες μορφές κρατικῆς ἐνισχύσεως ἀποτελοῦν οἱ διευκολύνσεις φορολογικῆς φύσεως. Μία φορολογική μεταχείριση πού εὐνοεῖ ἀποκλειστικά ὀρισμένες κατηγορίες ἐπιχειρήσεων σέ σχέση μέ τό σύνολο τῶν παραγωγῶν τοῦ ἴδιου τομέα δύναται νά ἀποτελέσῃ ἐνίσχυση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 92. Ἡ φορολογική ἀπαλλαγή, πού παρέχεται στήν Ἰταλία στίς ἐγχώριες ἐπι-

χειρήσεις πού παράγουν ἀποστάγματα ἐξ οἴνου, ἔχει ὅλα τά χαρακτηριστικά τῆς ἐνισχύσεως πού ἀποσκοπεῖ στήν ἐξασφάλιση τῆς διατηρήσεως καί ἀναπτύξεως ἑνός συγκεκριμένου τομέα παραγωγῆς καί ἀποτελεῖ τυπική μορφή ὑποστηρίξεως μιᾶς σημαντικῆς ἐγχώριας παραγωγῆς μέ στόχο νά διασφαλισθῆι ἡ ἰσορροπία ἑνός ὁλόκληρου τομέα τῆς ἀγορᾶς. Σάν τέτοια ἐμπίπτει χωρίς ἀμφιβολία στό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93.

ε) Τό γεγονός ὅτι μιᾶ ἐνίσχυση δύναται νά γίνει ἀνεκτὴ βάσει τῶν ἄρθρων 92 ἕως 94 ἀποκλείει τή δυνατότητα νά κριθῆι συγχρόνως, ὑπό τό φῶς τῆς γενικῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς διακρίσεων φορολογικῆς φύσεως τοῦ ἄρθρου 95. Ἐνα εὐνοϊκό φορολογικό καθεστῶς, πού συνιστᾶ ἐνίσχυση, δέ δύναται νά ἐμπίπτει στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 95. Μόνο τά ἄρθρα 92 καί ἐπόμενα, καί ὄχι τό ἄρθρο 95, εἶναι ἐφαρμοστέα σέ περιπτώσεις φορολογικῶν μειώσεων, οἱ ὁποῖες, ἔχοντας σάν σκοπό νά εὐνοήσουν ὀρισμένες ἐπιχειρήσεις ἢ ὀρισμένα προϊόντα, ἐμπίπτουν στό ἄρθρο 92.

Ἡ ἀποδοχή τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 95 σέ ἐνισχύσεις ὑπό μορφή φορολογικῶν μειώσεων, ἰσοδυναμεῖ, ὅσον ἀφορᾶ αὐτή τήν πολύ συχῆ μορφή ἐνισχύσεως, μέ ἄρνηση κάθε περιεχομένου στά ἄρθρα 92 καί 93. Τό ἄρθρο 95 ἀπαγορεύει κατά τρόπο ἀόλοτο καί ἄνευ ὄρων, μετά τήν ἐναρξη τοῦ δευτέρου σταδίου, κάθε ἐσωτερική φορολογία πού εἰσάγει διακρίσεις. Ἄντίθετα πρὸς τά ἄρθρα 92 καί 93, τό ἄρθρο αὐτό δέν παρέχει καμία διακριτική ἐξουσία στά εὐρωπαϊκά ὄργανα καί δέν ἀναγνωρίζει στά Κράτη μέλη καμία εὐχέρεια δυνάμενη νά παραβληθῆι μ' ἐκείνη πού προβλέπει τό ἄρθρο 93 παράγραφος 2 νά τροποποιεῖν μιᾶ ἐνίσχυση ἀντί νά τήν καταργεῖν. Ἡ ταυτόχρονη ἐφαρμογή καί τῶν δύο καθεστώτων στήν ἴδια φορολογική μείωση ἀποκλείεται.

Τό άρθρο 92 αναφέρεται ρητά σέ ένισχύσεις χορηγούμενες «υπό οποιαδήποτε μορφή». Ο άποκλεισμός τών φορολογικών μειώσεων από τό πεδίο έφαρμογής τού καθεστώτος τών ένισχύσεων και ή ύπαγωγή τους μόνο στό πεδίο τού άρθρου 95 σημαίνει άντικατάσταση τού «όργάνου άκριβείας» τών άρθρων 92 και 93 μέ ένα όργανο πού δέ δύναται νά χρησιμοποιηθεί.

στ) Η άποψη αυτή δέ θίγεται από τήν άπόφαση τού Δικαστηρίου τής 21ης Μαΐου 1980 (Έπιτροπή κατά Ίταλικής Δημοκρατίας, υπόθ. 73/79): ή υπόθεση αυτή, άφορούσε ένισχυση χορηγούμενη όχι υπό τή μορφή φορολογικής μείωσης αλλά άμεσης έπιδοτήσεως και τό έρώτημα τής ένδεχόμενης παραδιάσεως τής άπαγορεύσεως φορολογικών διακρίσεων έξετάσθηκε σέ σχέση μέ τήν πηγή χρηματοδοτήσεως τής ένισχύσεως.

Άντίθετα, στήν άπόφαση τής 25ης Ιουνίου 1970, (κυβέρνηση τής Γαλλικής Δημοκρατίας κατά Έπιτροπής, υπόθ. 47/69 Racc. σ. 487) τό Δικαστήριο έκρινε ότι «όταν μία ένισχυση χρηματοδοτείται από φόρο πού επιβάλλεται σέ όρισμένες έπιχειρήσεις ή όρισμένες παραγωγές, ή Έπιτροπή ύποχρεούται νά έξετάζει όχι μόνο άν ο τρόπος χρηματοδοτήσεως είναι σύμφωνος μέ τό άρθρο 95 τής συνθήκης, αλλά και άν, συνδυαζόμενος μέ τήν ένισχυση τήν όποία χρηματοδοτεί συμβιβάζεται μέ τίς άπαιτήσεις τών άρθρων 92 και 93». Στήν άπόφαση τής 22ας Μαρτίου 1977 (Iannelli et Volpi, υπόθ. 74/76 Racc. 557), τό Δικαστήριο έκρινε ότι ο τρόπος χορηγήσεως μιάς ένισχύσεως «δύναται νά συνδέεται στό σημείο αυτό άδιάσπαστα μέ τό άντικείμενο τής ένισχύσεως, ώστε νά είναι άδύνατο νά κριθούν μεμονωμένα κατά τρόπο πού ή έπίδρασή τους επί τής δυνατότητας τής ένισχύσεως στό σύνολό της, νά συμβιβάζεται ή όχι μέ τή συνθήκη, νά πρέπει κατ' ανάγκη

νά κριθεί μέσω τής διαδικασίας τού άρθρου 93».

Μία ένισχυση πού συνίσταται άπλώς σέ φορολογική μείωση δέ δύναται νά έκτιμηθεί παρά μόνο υπό τό φώς τών αρχών τού άρθρου 92 και μέσω τής διαδικασίας πού προβλέπει τό άρθρο 93. Θά ήταν άσυμβίβαστο μέ τό περιεχόμενο αυτών τών κανόνων και τήν κατανομή άρμοδιοτήτων στήν όποία προβαίνουν νά γίνει δεκτό ότι οι ιδιώτες δύναται νά επικαλεσθούν τό σημαντικά διαφορετικότερο καθεστώς τού άρθρου 95 για νά θέσουν, άμεσα, υπό άμφισβήτηση ενώπιον τών έθνικών δικαστηρίων τό συμβιβασμο ενός τέτοιου φορολογικού πλεονεκτήματος μέ τό κοινοτικό δίκαιο. Άν γίνει δεκτό ότι σέ παρόμοια περίπτωση ο έθνικός δικαστής δύναται νά έξετάζει άπευθείας τή δυνατότητα συμβιβασμού τής ένισχύσεως μέ τό κοινοτικό δίκαιο, είτε μέ τό άρθρο 95, είτε μέ άλλη διάταξη, διαφορετική από τό άρθρο τούτο θά σήμαινε ότι τίθεται υπό άμφισβήτηση τό όλο σύστημα κατανομής άρμοδιοτήτων πού προσδιορίσθηκε μέ τό άρθρο 93 και ότι στερείται κάθε περιεχομένου ή λειτουργία πού έχει άνατεθεί στήν Έπιτροπή στόν τομέα αυτό.

ε) Η Έπιτροπή λοιπόν, δέν υπερέβη μέ κανέναν τρόπο τίς έξουσίες πού τής άπενέμει τό άρθρο 93, όταν έπέτρεψε στήν Ίταλία νά διατηρήσει προσωρινώς τήν ένισχυση πού χορηγείται στους έθνικούς παραγωγούς άποσταγμάτων οίνου, μέσω τής άπαλλαγής από τόν κρατικό φόρο τών 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος. Τά πραγματικά περιστατικά τής παρούσας ύποθέσεως έμπίπτουν στό πεδίο έφαρμογής τού άρθρου 92, μέ συνέπεια νά μή δύναται νά θεωρηθεί ότι ή έν λόγω φορολογική μείωση έμπίπτει σέ μία άπόλυτη και άνευ όρων άπαγόρευση ίκανή νά παράσχει στους ιδιώτες δικαιώμα τό όποιο δύναται νά επικαλούνται ενό-

πιον των έθνικων δικαστων. Στην Έπιτροπή έναπόκειται να εκτιμήσει με διακριτική εύχέρεια τή δυνατότητα συμβιβασμού τής ένισχύσεως με τήν κοινή άγορά. Θα μπορούσε να κάνει θεμιτή χρήση τής έξουσίας αυτής εκδίδοντας θετική απόφαση πού δέ θά ήταν δυνατό να άμφισθητηθει από κανέναν έθνικό δικαστή.

Η ούσία τής εκτιμήσεως τής Έπιτροπής δέν άποτελει τό άντικείμενο των έρωτήσεων πού τέθηκαν με τή διάταξη παραπομπής και πάντως δέν υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

ζ) Η απόφαση του Δικαστηρίου τής 15ης Οκτωβρίου 1969 ή όποία κρίνει ότι τά άποστάγματα δέν είναι γεωργικά προϊόντα, δέν επηρεάζει τήν απόφαση πού πρέπει να ληφθει στην παρούσα ύπόθεση: ό γενικός κανόνας του άρθρου 92 εφαρμόζεται επίσης, χωρίς άμφιβολία, στις ένισχύσεις πού χορηγούνται σε μή γεωργικές παραγωγές προς τό σκοπό έμμεσης διευκολύνσεως δραστηριοτήτων πού περιλαμβάνονται στο πλαίσιο τής γεωργίας.

Όσον άφορά τήν απόφαση Charmasson, άρκει ή διαπίστωση ότι στην παρούσα περίπτωση πρόκειται για τήν εφαρμογή όχι ενός ειδικού καθεστώτος, αλλά ενός γενικού κανόνα, σχετικού με τς ένισχύσεις, του όποιου τά έννομα άποτελέσματα εκτείνονται πέρα από τή μεταβατική περίοδο. Εξάλλου, ή παρούσα περίπτωση άφορά όχι τήν ούσία τής διακριτικής εκτιμήσεως του άσυμβιβαστου ή μή, αλλά μόνο τήν ύπαρξη τής έξουσίας πού άσκησε ή Έπιτροπή δυνάμει του άρθρου 93.

η) Άν ύποτεθει, ότι τό Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιβεβαιώσει τήν εφαρμογή, στην παρούσα περίπτωση, τής άπαγορεύσεως του άρθρου 95, όφειλει να περιορίσει ρητά τήν έκταση τής άποφάσεώς του στους άχρεωστήτως καταβαλλόμενους φόρους πού δυνατό να προκύψουν στο μέλλον. Δέν

ύπάρχει κανένας λόγος να μή θεωρηθει εφαρμοστέα στην παρούσα διαδικασία, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177, ή άρχή του έδαφίου 2 του άρθρου 174 τής συνθήκης ΕΟΚ πού έχει γενικό χαρακτήρα.

Τό Δικαστήριο, βάσει τής γενικής άρχής τής ασφάλειας δικαίου, δύναται να θεωρήσει ότι έχει τήν έξουσία να περιορίσει, κατ' εξαίρεση, τή δυνατότητα των ένδιαφερομένων να έπικαλούνται τς δικές του άποφάσεις, άκόμα κι όταν πρόκειται για άποφάσεις καθαρά έρμηνευτικές. Οι άρχές τής ασφάλειας δικαίου και προστασίας τής θεμιτής έμπιστοσύνης δέν έπιτρέπουν να άμφισθητούνται καταστάσεις πού ρυθμίσθηκαν όριστικά και με κοινή συμφωνία, με τήν καλόπιστη πληρωμή και τήν είσπραξη φόρου πού είχε κριθει ρητά από τό αρμόδιο θεσμικό όργανο, ως δυνάμενος να συμβιβασθει με τήν κοινή άγορά.

3. Η Έπιτροπή, άφου εξέθεσε τά πραγματικά περιστατικά, τά όποια δημιούργησαν τή διαφορά πού άποτελει τό άντικείμενο τής κύριας δίκης, τς περιστάσεις ύπό τς όποιες εκδόθηκε ή διάταξη παραπομπής, καθώς και τς κυριότερες διατάξεις του συστήματος του κρατικού φόρου, διατυπώνει ούσιαστικά τς ακόλουθες παρατηρήσεις νομικής φύσεως:

Έπί τής άπόψεως τής Έπιτροπής ως προς όρισμένα φορολογικά πλεονεκτήματα πού παραχωρούνται από τά Κράτη μέλη

α) Η Έπιτροπή είχε πράγματι θεωρήσει, σε μία όρισμένη περίοδο, ότι τά Κράτη μέλη μπορούσαν προσωρινά να διατηρήσουν όρισμένα φορολογικά πλεονεκτήματα, προς όφελος έθνικων γεωργικων προϊόντων πού ύπάγονται πλήρως σε μία έθνική όργάνωση τής άγοράς. Η άποψη αυτή διατυπώθηκε και στην αίτιολογημένη γνώμη πού απέυθυνε στις 28 Φεβρουαρίου 1969 στην Ίταλική Δημοκρατία.

6) Η Έπιτροπή μετέβαλε, σιωπηρά τουλάχιστον, την άποψή της, μετά την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 1969. Η γνώμη της Έπιτροπής έγινε πολύ πιο σαφής μετά την απόφαση Charmasson: με τίς από 31 Ιουλίου 1975 και 18 Ιουνίου 1976 επιστολές, και κατόπιν με την αιτιολογημένη γνώμη της 31ης Ιουλίου 1978, πληροφόρησε την Ιταλική κυβέρνηση ως προς τους λόγους για τους οποίους η αιτιολογημένη γνώμη του 1969 έπρεπε να θεωρηθεί ότι δέν ισχύει πλέον και ότι ο κρατικός φόρος ήταν άσυμβίβαστος με τό άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ.

Έπί της σημασίας των αιτιολογημένων γνώμων πού εκδίδονται κατ' έφαρμογή του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ

α) Η αιτιολογημένη γνώμη πού εκδίδει η Έπιτροπή κατ' έφαρμογή του άρθρου 169 και κατά την άσκηση της άποστολής πού της αναθέτει τό άρθρο 155 της συνθήκης, είναι διοικητική πράξη πού έχει ως σκοπό, να καταστήσει γνωστή την άποψή της. Περαιτώνει τή φάση των «άποδειξεων» της διοικητικής διαδικασίας και ταυτόχρονα άποτελεί τή προϋπόθεση για τή μεταγενέστερη (και ένδεχόμενη) έναρξη μιας κατ' άμφισβήτηση διαδικασίας ένώπιον του Δικαστηρίου. Αν και άντανακλά τό κύρος πού περιβάλλει τή λειτουργία του έλέγχου πού ανατέθηκε στην Έπιτροπή από τό άρθρο 155 και τή λειτουργία των κυρώσεων πού προβλέπει τό άρθρο 169, η αιτιολογημένη γνώμη είναι πράξη πού προέρχεται εκ μέρους ενός των διαδίκων, σέ διαφορά μεταξύ της Έπιτροπής και ενός Κράτους μέλους, ή όποία συγκεκριμενοποιεί τίς ύποχρεώσεις πού βαρύνουν τό τελευταίο, δυνάμει των κοινοτικών κανόνων. Υπόκειται στο δικαστικό έλεγχο του Δικαστηρίου, έπειδή μόνο σ' αυτό ανατέθηκε, βάσει των συνθηκών, ή λειτουργία να άποφαινεται περί του δικαίου και να έρμηνεύει κυριαρχικά τή συνθήκη.

6) Τά έννομα άποτελέσματα, λοιπόν, των αιτιολογημένων γνώμων είναι σχετικά: δέ συνεπάγονται τήν άμεση τροποποίηση των ένθικών διατάξεων πού ή Έπιτροπή «θεωρεί» άντίθετες προς τό κοινοτικό δίκαιο.

Δέ δύνανται έπίσης να όμαλοποιούν ένθικές νομοθετικές καταστάσεις άντίθετες προς τίς διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

γ) Η αιτιολογημένη γνώμη δέ δημιουργεί έπομένως καμία νέα ύποχρέωση για τά Κράτη μέλη, δέν τους άπονέμει καινούρια δικαιώματα και δέ θίγει ύπάρχοντα δικαιώματα πηγάζοντα από κοινοτικούς κανόνες. Πολύ περισσότερο δέ δύναται να τροποποιήσει δικαιώματα ιδιωτών πού τά έσωτερικά δικαστήρια είναι ύποχρεωμένα να διασφαλίζουν ανά πάσα στιγμή, έστω κι αν ύπάρχει διαφορετική αιτιολογημένη γνώμη.

δ) Άποδοχή μιας άντίθετης άντιλήψεως θά ίσοδυναμούσε με έξάρτηση του άμεσου άποτελέσματος των κοινοτικών διατάξεων από τήν έρμηνεία πού θά τους έδινε ή Έπιτροπή. Η άμφισβητούμενη διαδικασία πού προβλέπει τό άρθρο 169 θά απέβαινε έτσι χωρίς άντικείμενο.

Έπί της έρμηνείας του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ σέ σχέση με τόν κρατικό φόρο

Τά έρωτήματα στα όποια κλήθηκε να άπαντήσει τό Δικαστήριο έγείρουν, σέ σχέση με τό άρθρο 95, δύο κυρίως ζητήματα.

α) Έρωτάται αν θεωρείται ότι παραβιάζεται ο κανόνας πού άπαγορεύει τήν εισαγωγή φορολογικών διακρίσεων, όταν ένας έσωτερικός φόρος έπιβάλλεται μόνο

στά εισαγόμενα προϊόντα, ενώ όμοειδή έγχώρια προϊόντα άπαλλάσσονται.

Ή άπάντηση στό έρώτημα αυτό είναι προφανής. Ή διάκριση σέ άρος των εισαγόμενων προϊόντων χαρακτηρίζεται έξάλλου, στά πλαίσια τής διαφοράς πού άποτελεί τό άντικείμενο τής κύριας δίκης, άπό μιά επιδαιρυντική περίσταση. Τό ΕΤΓΠΕ χορηγεί κάθε χρόνο σημαντικές ένισχύσεις στά Ιταλικά άποστακτήρια οίνου τίς όποιες δέ λαμβάνει τό γαλλικό κονιάκ.

6) Τό έρώτημα, άν, μετά τήν έναρξη του δεύτερου σταδίου, δύνανται νά γίνουν δεκτές έξαιρέσεις στήν άπαγόρευση τής εισαγωγής φορολογικής διακρίσεως του άρθρου 95, και νά διατηρηθούν, σ' ένα Κράτος μέλος, προϋπάρχουσες διακρίσεις, πρέπει νά λάβει άναμφισβήτητα άρνητική άπάντηση. Άποκλείεται κάθε δυνατότητα έξαιρέσεως, και είναι έξάλλου άδύνατο νά έξαρτηθεί ό σεβασμός του άρθρου 95 άπό τήν πραγματοποίηση των στόχων πού τέθηκαν μέ άλλες διατάξεις τής συνθήκης, όπως τό άρθρο 99. Ή άντίληψη αυτή σπριζεται στήν πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου.

Έπί του κρατικού φόρου σέ σχέση μέ τό άρθρο 92 τής συνθήκης ΕΟΚ

α) Στίς άπαντήσεις τής επί των έρωτημάτων πού έθεσε τό Δικαστήριο, ή Έπιτροπή τονίζει ότι δέν έξέτασε ποτέ τόν κρατικό φόρο σέ σχέση μέ τά άρθρα 92 και 93 παράγραφος 1 τής συνθήκης, δέν τό χαρακτηρίσε ποτέ σάν «ένίσχυση» και δέν έλαβε ποτέ «άπόφαση» επ' αυτού του θέματος. Επιφύλαξε έτσι, μέ πλήρη και άνευ όρων σεβασμό πρós τή νομολογία του Δικαστηρίου, στον Ιταλικό κρατικό φόρο μιά μεταχείριση, συγκρίσιμη σέ όλα τά σημεία, μ' αυτήν πού επιφύλαξε σέ αναριθμητους άλλους έσωτερικούς φόρους άντίθετους μέ τό άρθρο 95 τής συνθήκης.

6) Οι ίδιες οι Ιταλικές διοικητικές άρχές, δέ διανοήθηκαν ποτέ νά παρουσιάσουν τόν κρατικό φόρο ως «ένίσχυση» ούτε και νά ζητήσουν άπό τήν Έπιτροπή νά κινήσει τή διαδικασία πού προβλέπει τό άρθρο 93.

Έν πάση περιπτώσει, τό άσυμβίβαστο του κρατικού φόρου μέ τό άρθρο 92 είναι προφανές: άποτελεί προδήλως ένίσχυση «τής λειτουργίας» και όχι τής ανάπτυξεως, στερεΐται κάθε διαφάνειας, δέ συνεπάγεται κανένα άντάλλαγμα εκ μέρους εκείνων οι όποιοι έπωφελοδνται, ιδίως ένέργειες άναδιαρθρώσεως ή άναδιοργανώσεως και δέν έχει τό χαρακτήρα τής προοδευτικής μειώσεως πού προσιδιάζει στίς κατά τομείς ένισχύσεις.

Έπί των άπαντήσεων πού πρέπει νά δοθούν στα έρωτήματα πού τέθηκαν στο Δικαστήριο

Τά έρωτήματα πού τέθηκαν άπό τό Corte d'appello του Μιλάνου πρέπει νά λάβουν τίς ακόλουθες άπαντήσεις:

1) Οι αίτιολογημένες γνώμες πού έξέδωσε ή Έπιτροπή, δυνάμει του άρθρου 169 έδάφιο 1 τής συνθήκης ΕΟΚ, δέ δύνανται νά μεταβάλουν τά δικαιώματα και τίς υποχρεώσεις πού άπορρέουν, γιά τά Κράτη μέλη, άπό τίς κοινοτικές διατάξεις. Τή συμφωνία των αίτιολογημένων γνώμων μέ τό κοινοτικό δίκαιο έγγυάται τό Δικαστήριο στα πλαίσια τής διαδικασίας πού προβλέπει τό άρθρο 169 έδάφιο 2 τής συνθήκης ΕΟΚ.

Οι αίτιολογημένες γνώμες δέ δεσμεύουν τά έθνικά δικαστήρια. Ίδιαίτερα, δέ δύνανται νά τροποποιήσουν ή νά θίξουν τά δικαιώματα πού οι κοινοτικές διατάξεις παρέχουν στους ιδιώτες και πού τά έθνικά δικαστήρια υποχρεούνται νά

διασφαλίζουν, έστω κι αν υπάρχει μία διαφορετική αιτιολογημένη γνώμη.

- 2) Από την 1η Ιανουαρίου 1962, το άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει στα Κράτη μέλη να επιβάλουν σε ένα εισαγόμενο προϊόν εσωτερικούς φόρους, οποιασδήποτε φύσεως, μεγαλύτερους από εκείνους, οι οποίοι επιβάλλονται σε όμοιδη εγχώρια προϊόντα. Ο κανόνας ο οποίος απαγορεύει την εισαγωγή φορολογικών διακρίσεων, που θεσπίζουν οι διατάξεις του άρθρου 95, δεν επιδέχεται ούτε παρεκκλίσεις ούτε εξαιρέσεις.

III — Προφορική διαδικασία

Οι εταιρείες Essevi και Salengo, εκπροσωπούμενες από το δικηγόρο Mario Scalzo, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας εκπροσωπούμενη από τον Marcello Coni και η Επιτροπή εκπροσωπούμενη από τον Antonino Abate ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο στη συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 1981.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 1ης Απριλίου 1981.

Σκεπτικό

- Μέ δύο διατάξεις της 19ης Φεβρουαρίου 1980, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 12 Ιουνίου του ίδιου έτους, το Corte d'appello του Μιλάνου υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 95 και 169 της συνθήκης ΕΟΚ προκειμένου να κρίνει αν συμβιβάζεται με τη συνθήκη ή διατήρηση σε ισχύ στην ιταλική νομοθεσία ενός συστήματος διαφοροποιημένης φορολογήσεως στον τομέα της φορολογίας των αποσταγμάτων οίνου.
- Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, οι δύο εταιρείες, έφεσιδλητες στην κύρια δίκη, πραγματοποίησαν εισαγωγές, ή πρώτη κατά την περίοδο από 1ης Μαρτίου 1962 έως 1ης Δεκεμβρίου 1967 και ή δεύτερη από 18 Απριλίου 1960 έως 25 Οκτωβρίου 1971 κονιάκ (cognac) γαλλικής προελεύσεως, επί του οποίου κατέβαλαν τους φόρους που καθόριζε ο νόμος για την αιθυλική αλκοόλη «πρώτης κατηγορίας», δηλαδή για τα οίνοπνευματώδη που δεν πληρούν ορισμένες απαιτήσεις όσον αφορά την προέλευση και την παρασκευή ή που δε δύνανται να ελεγχθούν στο στάδιο της παραγωγής επειδή έχουν παραχθεί εκτός του εδάφους του κράτους.
- Οι έφεσιδλητες στην κύρια δίκη άσκησαν άγωγή ενώπιον του Tribunale di Milano με αίτημα την επιστροφή των καταβληθέντων φόρων, επικαλούμενες παράβαση του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ κατά τη διάρκεια των περιόδων που αναφέρθηκαν παραπάνω, και πέτυχαν με αποφάσεις, που εκδόθηκαν την 26η Ιανουαρίου και την 1η Ιουνίου 1978 αντίστοιχα, την καταδίκη της Amministrazione delle finanze της Ιταλίας στην επιστροφή των άχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων.

- 4 Τήν 31η Αύγουστου 1978 ή έν λόγω διοικητική άρχή άσκησε έφεση κατά τών αποφάσεων αυτών και κατά τή διάρκεια τής διαδικασίας έπικαλέσθηκε τή νομολογία του Corte suprema di cassazione, τό όποιο στίς αποφάσεις του 1317, 1318 και 1321 τής 1ης Μαρτίου 1979 άναγνώρισε τή νομιμότητα, σέ σχέση μέ τό κοινοτικό δίκαιο, του συστήματος τής άμφισβητούμενης φορολογίας. Ή διοικητική άρχή ύποστήριξε στό στάδιο αυτό ότι ή Έπιτροπή τών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άναγνώρισε στην Ήταλική Δημοκρατία μέ γνώμη τής 28ης Φεβρουαρίου 1969 τή δυνατότητα νά επιβάλλει τό φόρο αυτό σάν όργανο τής πολιτικής στον τομέα τών οίνοπνευμάτων και νά διατηρήσει προσωρινά τό σύστημα τής διαφοροποιημένης φορολογίας πού τελεί υπό άμφισβήτηση. Στην έν λόγω γνώμη ή Έπιτροπή είχε ρητά άναγνωρίσει τό σύστημα αυτό σάν «ένίσχυση» πού συμβιδάζεται μέ τούς κοινοτικούς κανόνες και συνεπώς ό κρατικός φόρος είχε νόμιμα επιβληθεί στα οίνοπνευματώδη πού είχαν εισαχθεί από τή Γαλλία.
- 5 Τό Corte d'appello κρίνει ότι τά στοιχεία πού αναφέρθηκαν παραπάνω δέν έπαρκουν για τήν επίλυση του προβλήματος πού ήγέρθη ένώπιόν του. Παρατηρεί ότι άν και στή γνώμη τής 28ης Φεβρουαρίου 1969 ή Έπιτροπή είχε δεχθεί τό δικαίωμα τής Ήταλίας νά διατηρεί σέ ισχύ και νά εφαρμόζει τό επίδικο σύστημα φορολογίας σάν όργανο τής γεωργικής της πολιτικής, έκτοτε προέκυψαν πλείστα νέα στοιχεία. Άναφέρει έν προκειμένω τήν άπόφαση του Δικαστηρίου τής 15ης Όκτωβρίου 1969 (Έπιτροπή κατά Ήταλίας, 16/69, Racc. σ. 377), στην όποία κρίθηκε ότι τά άποστάγματα, ήδύποτα και τά άλλα οίνοπνευματώδη ποτά δέν άποτελούν γεωργικά προϊόντα κατά τήν έννοια τής συνθήκης· τήν άπόφαση τής 10ης Δεκεμβρίου 1974 (Charmasson, 48/74 Racc. σ. 1383), στην όποία τό Δικαστήριο έκρινε ως άσυμβίβαστα μέ τήν κοινή άγορά, μετά τή λήξη τής μεταβατικής περιόδου, τά έμπόδια στίς συναλλαγές μεταξύ τών Κρατών μελών, έστω και άν τά έμπόδια αυτά άποτελούν μέρος μιās έθνικής οργανώσεως άγοράς· τέλος τήν αίτιολογημένη γνώμη πού απέύθυνε ή Έπιτροπή προς τήν Ήταλική Δημοκρατία τήν 31η Ίουλίου 1978, σχετικά μέ τό θέμα τής διαφοροποιημένης φορολογίας όσον άφορά τήν έπιβολή τόσο του κρατικού φόρου, όσο και του φόρου παρασκευής.
- 6 Έχοντας ύπόψη τά νέα αυτά στοιχεία καθώς και τά έπιχειρήματα πού άνέπτυξε ένώπιόν του ή διοικητική άρχή, τό Corte d'appello ζήτησε από τό Δικαστήριο, μέ προδικαστική του άπόφαση:

«— νά προσδιορίσει τό έννομο άποτέλεσμα πού δύναται νά προσδοθεί στίς παραπάνω γνώμες πού εξέδωσε ή Έπιτροπή σύμφωνα μέ τό άρθρο 169 τής συνθήκης ΕΟΚ· νά κρίνει κατόπιν άν ή Ίταλία παραβίασε τό άρθρο 95 τής συνθήκης ΕΟΚ εφαρμόζοντας επί τών άποσταγμάτων πού εισάγονται από άλλα Κράτη μέλη σύστημα φορολογίας πού περιλαμβάνει τόν κρατικό φόρο άνερχόμενο σέ 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος (90 000 λιρέτες από 1ης Μαρτίου 1976), πού δέν προβλέπεται γιά τό όμοειδές έγχώριο προϊόν καί δέν επιβάλλεται έπ' αὐτοῦ·

— ν' άποφανθεί άν, μετά τήν έναρξη τοῦ δεύτερου σταδίου πού προβλέπεται στό άρθρο 95 έδάφιο 3 σάν τελευταία προθεσμία γιά τήν κατάργηση τών έσωτερικών κανόνων πού αντιβαίνουν στήν άρχή τής φορολογικής ισότητας, τήν όποία θεσπίζουν τά έδάφια 1 καί 2 τοῦ ίδιου άρθρου, ήταν δυνατό νά έξουσιοδοτηθεί ή Ίταλία νά διατηρεῖ κατ' έξαιρέση μία ύπάρχουσα διάκριση κατά τήν εισαγωγή άποσταγμάτων οίνου».

Έπί τών πραγματικών περιστατικών τών υποθέσεων

- 7 Όπως προκύπτει από τά έγγραφα πού κατέθεσε ένώπιον τοῦ Δικαστηρίου ή Ιταλική κυβέρνηση, τήν 8η Μαΐου 1968 ή Έπιτροπή απέϋθυνε στόν Ιταλό ύπουργό έξωτερικών υποθέσεων έπιστολή μέ τό ακόλουθο κείμενο:

«Παρακαλῶ νά θέσετε ύπόψη τής Ιταλικής κυβερνήσεως τίς ακόλουθες σκέψεις ὡς πρὸς τούς φόρους επί τοῦ οίνοπνεύματος.

Ή Ιταλική φορολογική νομοθεσία στόν τομέα τής φορολογίας τοῦ οίνοπνεύματος προβλέπει ότι γιά τά οίνοπνεύματα καταβάλλεται κρατικός φόρος 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος καί φόρος παρασκευῆς 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος. Προβλέπονται δέ πολυάριθμες μειώσεις ύπέρ όρισμένων προϊόντων, μεταξύ τών όποίων τά άποστάγματα οίνου καί στεμφύλων. Τά έν λόγω άποστάγματα απαλλάσσονται από τόν κρατικό φόρο καί έπ' αὐτῶν καταβάλλεται φόρος παρασκευῆς ὕψους 53 000 λιρετῶν ανά εκατόλιτρο γιά τά άποστάγματα οίνου καί 50 000 λιρετῶν ανά εκατόλιτρο γιά τά άποστάγματα στεμφύλων.

Γιά τά εισαγόμενα άποστάγματα οίνου καί στεμφύλων καταβάλλεται ὁ κρατικός φόρος άνερχόμενος σέ 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος καί ὁ φόρος παρασκευῆς άνερχόμενος σέ 60 000 λιρέτες ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος.

Τό διαφοροποιημένο αυτό σύστημα εἰς ἄρος τῶν εἰσαγόμενων προϊόντων εἶναι ἀντίθετο μέ τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης . . .

Ἀπό 4 Νοεμβρίου 1965 μέ τήν ἐπιστολή της ἡ Ἐπιτροπή γνωστοποίησε ἤδη στήν ἰταλική κυβέρνησι τῖς παρατηρήσεις της ἐπὶ τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Μέ ἐπιστολή τῆς μόνιμης ἰταλικῆς ἀντιπροσωπείας ἀπό 12 Φεβρουαρίου 1966, ἡ ἰταλική κυβέρνησι γνωστοποίησε στήν Ἐπιτροπή τήν ἀποψή της. Σύμφωνα μέ τήν ἰταλική κυβέρνησι ἡ διαφοροποιημένη φορολογία στόν τομέα τοῦ οἴνοπνεύματος ἔχει ὡς στόχο νά ἐπιτρέψει τή συνύπαρξη τῶν διάφορων πρώτων ὑλῶν γιά τήν παρασκευή οἴνοπνεύματος καί νά ἐξασφαλίσει ἔτσι τή διάθεσι στήν ἀγορά ὀρισμένων πρώτων ὑλῶν πού χρησιμεύουν γιά τήν παραγωγή οἴνοπνεύματος γιά τή γεωργία. Κατά συνέπεια, ἡ κατάργησι τοῦ διαφοροποιημένου αὐτοῦ συστήματος, δέ δύναται νά γίνει παρά μόνον ὅταν τά ἰταλικά γεωργικά συμφέροντα στόν τομέα αὐτό θά ἔχουν ληφθεῖ ὑπόψη στό πλαίσιο τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ οἴνοπνεύματος. Οἱ ἰταλικές ἀρχές ἀναφέρουν ἐξάλλου ὅτι τουλάχιστον ἐξίσου σημαντικές διακρίσεις ὑπάρχουν καί στά ἄλλα Κράτη μέλη, ὅπως αὐτές πού προκύπτουν ἀπό τήν ὑπαρξη τῶν μονοπωλίων στή Γαλλία καί στή Γερμανία.

Ἡ Ἐπιτροπή δέν ἀρνείται ἐντελῶς τήν ὑπαρξη τῶν γεωργικῶν προβλημάτων πού δημιουργεῖ στήν Ἰταλία τό οἴνοπνευμα. Γιά τό λόγο αὐτό θεωρεῖ ὅτι ἡ διαφοροποιημένη φορολογία πού προβλέπεται ἀπό τήν ἰταλική νομοθεσία καί τήν ὁποία προκαλεῖ ἡ ἐπιβολή τοῦ κρατικοῦ φόρου δύναται προσωρινά νά διατηρηθεῖ σέ ἰσχύ δεδομένου ὅτι ὁ κρατικός φόρος ἀποτελεῖ ἀπό ὀρισμένης ἀπόψεως τό ὄργανο τῆς ἰταλικῆς γεωργικῆς πολιτικῆς στόν τομέα τοῦ οἴνοπνεύματος, τό ὁποῖο ἐπιτρέπει στά ὁποιασδήποτε προελεύσεως οἴνοπνεύματα, νά διατίθενται στήν ἀγορά ὁποιοδήποτε καί ἂν εἶναι τό κόστος τῆς πρώτης ὕλης.

Ὡστόσο οἱ ἀπαιτήσεις τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς δέ δικαιολογοῦν ὅλες τῖς διαφορές φορολογικῆς μεταχειρίσεως πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω μεταξύ τῶν ἐθνικῶν προϊόντων καί τῶν προϊόντων πού εἰσάγονται. Οἱ ἀνάγκες τῆς γεωργίας ἐξυπηρετοῦνται ἤδη ἀπό τόν κρατικό φόρο ὁ ὁποῖος καταβάλλεται μόνο γιά τά εἰσαγόμενα προϊόντα. Ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι δέ δύναται ἐπίσης νά προβάλλονται λόγοι γεωργικῆς πολιτικῆς ὡς πρὸς τό φόρο παρασκευῆς, γιά νά δικαιολογηθεῖ ἡ διαφοροποιημένη φορολογία σέ ἄρος τῶν εἰσαγόμενων ἀποσταγμάτων οἴνου καί στεμφύλων καί τῶν εἰσαγόμενων προϊόντων τῶν ὁμοειδῶν μέ τό vermouth καί τό marsala.

Γιά τούς λόγους αὐτούς ἡ Ἐπιτροπή διαπιστώνει ὅτι ἡ Ἰταλική Δημοκρατία παρέδῃ τῖς ὑποχρεώσεις πού τῆς ἐπιβάλλονται ἀπό τή συνθήκη καθόσον ἀφορᾷ

τή μείωση του φόρου παρασκευής που επιβάλλεται στα αποστάγματα οίνου και στεμφύλων και στη μείωση του φόρου παρασκευής που επιβάλλεται στο οινόπνευμα που χρησιμοποιείται για την παραγωγή του vermouth και marsala. Κατόπιν αυτού καλεί την κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, δυνάμει του άρθρου 169 της συνθήκης, να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί των ανωτέρω εντός προθεσμίας ενός μήνα από της λήψεως της παρούσας. Η Έπιτροπή επιφυλάσσεται να εκδώσει, αν κριθεί αναγκαίο, αφού θα έχει λάβει γνώση των εν λόγω παρατηρήσεων, την αιτιολογημένη γνώμη που προβλέπεται στο άρθρο 169.»

- 8 Έπειδή η ιταλική κυβέρνηση δεν έδωσε συνέχεια στα αιτήματα της Έπιτροπής, η τελευταία διατύπωσε μία αιτιολογημένη γνώμη την 28η Φεβρουαρίου 1969, δυνάμει του άρθρου 169 της συνθήκης, αναφερόμενη στους φόρους καταναλώσεως επί του οίνοπνεύματος και ή όποια έχει ως εξής:

«Στήν Ιταλία τά εγχώρια οίνοπνεύματα υπόκεινται σέ κρατικό φόρο 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος και σέ φόρο παρασκευής 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος. Ό νόμος προβλέπει πολυάριθμες μειώσεις ιδίως γιά τά αποστάγματα οίνου και στεμφύλων τά όποια απαλλάσσονται από τόν κρατικό φόρο και υπόκεινται σέ φόρο παρασκευής 53 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο γιά τά αποστάγματα οίνου και 50 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο γιά τά αποστάγματα στεμφύλων.

Έντιθέτως τά αποστάγματα οίνου και στεμφύλων που εισάγονται στήν Ιταλία υπόκεινται σέ κρατικό φόρο 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος και σέ φόρο παρασκευής 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος . . .

Έπό τό Νοέμβριο του 1965 ή Έπιτροπή επέστησε τήν προσοχή της ιταλικής κυβερνήσεως επί του χαρακτήρα του έν λόγω συστήματος, ως εισάγοντος διακρίσεις.

Έν συνεχεία μέ έπιστολή της 8ης Μαΐου 1968 ή Έπιτροπή κίνησε τή διαδικασία, ή όποια προβλέπεται στό άρθρο 169 της συνθήκης ΕΟΚ γιά παράβαση του άρθρου 95 της συνθήκης. Στήν άπάντησή της, μέ έπιστολή της 23ης Ιουλίου 1968 της μόνιμης αντιπροσωπείας της Ιταλίας, ή ιταλική κυβέρνηση πληροφορήσε τήν Έπιτροπή ότι δεν είχε τήν πρόθεση νά καταργήσει τήν έν λόγω διαφοροποιημένη φορολογία εφόσον δέ θεσπιζονταν τροποποιήσεις των ένδικων μονοπωλίων που υπάρχουν στή Γερμανία και στή Γαλλία και εφόσον δεν υιοθετείται κοινή γεωργική πολιτική στόν τομέα αυτό . . .

Τά έπιχειρήματα πού άναπτύχθηκαν δέν είναι σέ θέση εκτός άπό ένα σημείο νά θέσουν ύπό συζήτηση τό έρεισμα τής άπόψεως πού διατύπωσε ή Έπιτροπή στην έπιστολή της τής 8ης Μαΐου 1968. Έπισημαίνεται ιδίως ότι σέ καμία περίπτωση τά Κράτη μέλη δέ δύνανται νά επικαλεσθουν παραβιάσεις παρόμοιας φύσεως πού διαπράττονται άπό άλλα Κράτη μέλη για νά άπαλλαγουν άπό τίς ύποχρεώσεις πού τούς επιβάλλουν διατάξεις τής συνθήκης.

Ός πρós τό έπιχείρημα σύμφωνα μέ τό όποιο ή Έταλία άσκει τή γεωργική της πολιτική στον τομέα του οίνοπνεύματος χρησιμοποιώντας τή φορολογία και ότι δέ δύνανται νά μεταβάλλει τή στάση της παρά μόνο στό πλαίσιο μιάς κοινής γεωργικής πολιτικής στον τομέα του οίνοπνεύματος ή Έπιτροπή έχει ήδη δεχθεί στην έπιστολή της τής 8ης Μαΐου 1968 πού προανεφέρθηκε, ότι ή Έταλία μπορούσε πράγματι νά χρησιμοποιήσει τό φόρο ως όργανο τής γεωργικής της πολιτικής στον τομέα αυτό και νά διατηρήσει προσωρινά, σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, τή διαφοροποιημένη φορολογία μέχρι ενός ποσού 60 000 λιρετών ανά εκατόλιτρο καθαρού οίνοπνεύματος πού προκύπτει άπό τήν έπιβολή του κρατικού φόρου. Η χρησιμοποίηση παρόμοιου διαφοροποιημένου συστήματος επιτρέπει νά διατίθενται στην άγορά τά οίνοπνεύματα σέ τιμή λίγο-πολύ όμοιόμορφη όποιοδήποτε και άν είναι τό κόστος τους.»

- 9 Στην ίδια αιτιολογημένη γνώμη της ή Έπιτροπή διαπίστωσε τήν ύπαρξη μιάς παραλείψεως σέ ό,τι άφορά διάφορες πλευρές του φορολογικού συστήματος διαφορετικές άπό τον κρατικό φόρο. Πρέπει νά σημειωθεί ότι ή αιτιολογημένη αυτή γνώμη δέν κατέληξε σέ προσφυγή ένώπιον του Δικαστηρίου.
- 10 Τήν 31η Ίουλίου 1975 ή Έπιτροπή απέύθυνε πρós τήν Ιταλική κυβέρνηση, δυνάμει του άρθρου 169 έδάφιο 1, νέα άνακοίνωση στην όποία διατύπωνε, άπό τή σκοπιά του κανόνα του άρθρου 95 περί άπαγορεύσεως των διακρίσεων, όρισμένες παρατηρήσεις σχετικά μέ τό σύστημα φορολογίας του οίνοπνεύματος πού ισχύει στην Έταλία σέ ό,τι άφορά τό φόρο παρασκευής, τον κανονικό κρατικό φόρο και τον ειδικό κρατικό φόρο και ζητούσε άπό τήν Ιταλική κυβέρνηση νά έξαλείψει τίς διακρίσεις πού δημιουργούσε τό σύστημα αυτό σέ βάρος των προϊόντων πού εισάγονται άπό άλλα Κράτη μέλη.
- 11 Έπειδή οι Ιταλικές άρχές δέν έδωσαν συνέχεια στην νέα αυτή παρέμβαση, πού νά ικανοποιεί πλήρως τήν Έπιτροπή, ή τελευταία διατύπωσε στις 31 Ίουλίου 1978 αιτιολογημένη γνώμη ως πρós τή διαφοροποιημένη φορολογία καθόσον άφορά τήν έπιβολή του φόρου παρασκευής και του κρατικού φόρου επί των οίνοπνευ-

μάτων. Καί τής αιτιολογημένης αὐτῆς γνώμης ἐπίσης δέν ἐπακολούθησε ἡ ἄσκηση προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου.

- 12 Ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἡ ἰταλική κυβέρνησις ὑποστήριξε τὴν ἄποψη ὅτι τὸ ἐπίδικο σύστημα φορολογίας δέν εἶναι στήν πραγματικότητα τίποτε ἄλλο παρά μία ἐνίσχυσις πρὸς τὴ γεωργία, χορηγούμενη ὑπὸ τῆ μορφῆ φορολογικοῦ πλεονεκτημάτος πού ἐπιφυλάσσεται στήν ἐθνική παραγωγή. Θεωρεῖ ὅτι ἡ ὑπαρξὴ τοῦ συστήματος αὐτοῦ ἐγκρίθηκε μὲ τὴν αιτιολογημένη γνώμη τῆς 28ης Φεβρουαρίου 1969 καὶ ὅτι, ἐφόσον δέν ὑπάρχει ἀντίθετη πράξις, ἡ ἔγκρισις αὐτὴ ἰσχύει πάντοτε καὶ πρέπει νά θεωρεῖται ὡς ἔγκυρη ἀπὸ τὰ ἐθνικά δικαστήρια. Ἀκόμα ὅμως καὶ χωρὶς ἔγκρισις, ἐφόσον πρόκειται γιὰ ἐνίσχυσις προγενέστερη τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς συνθήκης, ἡ ἐνίσχυσις αὐτὴ δύναται νά διατηρηθεῖ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 93.

Ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν ἀπόψεων καὶ γνώμων τῆς Ἐπιτροπῆς στὸ πλαίσιο τῆς διαδικασίας τοῦ ἄρθρου 169

- 13 Τὰ ἐρωτήματα πού ἔθεσε τὸ Corte d'appello ἀποβλέπουν κατὰ πρῶτο λόγο στὸ νά διευκρινισθεῖ ποιά εἶναι ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως, ἡ σημασία καὶ ἡ δεσμευτικότητα τῶν γνώμων πού ἐκδίδει ἡ Ἐπιτροπὴ στὸ πλαίσιο τῆς διαδικασίας τῆς προσφυγῆς λόγω παραβάσεως πού ρυθμίζει τὸ ἄρθρο 169 τῆς συνθήκης. Εἰδικότερα ζητεῖται νά προσδιορισθεῖ ποιὸ εἶναι τὸ ἔννομο ἀποτέλεσμα μιᾶς διαβεβαιώσεως τοῦ εἴδους αὐτῆς πού ἔδωσε ἡ Ἐπιτροπὴ μὲ τὴν ἐπιστολή τῆς 28ης Μαΐου 1968 μὲ τὴν ὁποία ἔθεσε προθεσμία γιὰ τὴν ὑποβολὴ παρατηρήσεων καὶ μὲ τὴ γνώμη τῆς ἀπὸ 28ης Φεβρουαρίου 1969 ἡ ὁποία ἐκδόθηκε δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169 τῆς συνθήκης καὶ παρέσχε στήν Ἰταλία τὴν ἔγκρισις νά διατηρήσει προσωρινά τὸ λεγόμενο σύστημα «διαφοροποιημένης φορολογίας».
- 14 Τὸ ἄρθρο 169 ὀρίζει ὅτι ἂν ἡ Ἐπιτροπὴ κρίνει ὅτι ἓνα Κράτος μέλος παρέδῃ ὑποχρέωσις πού τοῦ ἐπιβάλλεται δυνάμει τῆς συνθήκης, «διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀφοῦ προηγουμένως παράσχει τὴ δυνατότητα στὸ κράτος αὐτὸ νά διατυπώσει τίς παρατηρήσεις του». Προστίθεται δέ ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ δύναται νά προσφύγει στὸ Δικαστήριον, ἂν τὸ ἐν λόγω κράτος δέ συμμορφωθεῖ μὲ τὴ γνώμη αὐτὴ ἐντὸς τῆς προθεσμίας πού τάσσει ἡ Ἐπιτροπὴ.
- 15 Ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς προκαταρκτικῆς διαδικασίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται στὸ γενικὸ πλαίσιο τῆς ἀποστολῆς μέριμνας πού ἔχει ἀνατεθεῖ στήν Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὴν πρώτη περίπτωσις τοῦ ἄρθρου 155, εἶναι κυρίως νά δώσει τὴν εὐκαιρίαν στὸ

Κράτος μέλος νά δικαιολογήσει τή στάση του καί νά έπιτρέψει ένδεχομένως στην Έπιτροπή νά έπιτύχει έκούσια συμμόρφωση του Κράτους μέλους στις άπαιτήσεις τής συνθήκης. Στην περίπτωση πού ή προσπάθεια αυτή διευθετήσεως τής διαφοράς δέ στεφθεί μέ έπιτυχία, ή αίτιολογημένη γνώμη έξυπηρετεί τόν προσδιορισμό του άντικειμένου τής διαφοράς.

- 16 Άντιθέτως ή Έπιτροπή δέν έχει τό δικαίωμα, μέ τίς γνώμες πού διατυπώνει δυνάμει του άρθρου 169 ή μέ τή διατύπωση άπόψεων στό πλαίσιο τής διαδικασίας αυτής, νά προσδιορίζει κατά τρόπο όριστικό τά δικαιώματα καί τίς υποχρεώσεις ενός Κράτους μέλους, ή νά του παράσχει έγγυήσεις ως προς τό άν συμβιβάζεται όρισμένη συμπεριφορά μέ τή συνθήκη. Σύμφωνα μέ τό σύστημα των άρθρων 169 έως 171 τής συνθήκης ό καθορισμός των δικαιωμάτων καί υποχρεώσεων των Κρατών μελών καί ή κρίση επί τής συμπεριφοράς τους δέ δύναται νά προέλθει παρά μόνο από άπόφαση του Δικαστηρίου.
- 17 Κατά μείζονα λόγο ή Έπιτροπή δέ δύναται μέ τίς άπόψεις καί μέ τίς γνώμες πού διατυπώνει, κατά τό άρθρο 169, ν' άπαλλάξει ένα Κράτος μέλος από τό σεβασμό των υποχρεώσεων πού του επιβάλλονται δυνάμει τής συνθήκης. Τέτοιου είδους διαβεβαιώσεις δέ δύναται ιδίως νά έχουν ως άποτέλεσμα νά παρεμποδίζουν τους διοικούμενους νά επικαλούνται ένώπιον τής δικαιοσύνης τά δικαιώματα πού τους άπονέμει ή συνθήκη κατά νομοθετικών ή διοικητικών πράξεων ενός Κράτους μέλους πού είναι άσυμβίβαστες μέ τό κοινοτικό δίκαιο.
- 18 Στο πρώτο των έρωτημάτων πού τέθηκαν πρέπει λοιπόν νά δοθεί ή άπάντηση ότι οι γνώμες πού διατυπώνει ή Έπιτροπή δυνάμει του άρθρου 169 έχουν έννομο άποτέλεσμα μόνο σέ σχέση μέ τήν προσφυγή ένώπιον του Δικαστηρίου λόγω κρατικής παραβάσεως καί ότι ή Έπιτροπή δέ δύναται μέ τή διατύπωση άπόψεων στά πλαίσια τής διαδικασίας αυτής, νά άπαλλάσσει ένα Κράτος μέλος από τίς υποχρεώσεις του ή νά θίγει τά δικαιώματα πού οι ιδιώτες άρύονται από τή συνθήκη.

Έπί του συμβιβάσιμου ενός συστήματος διαφοροποιημένης φορολογίας του οίνοπνεύματος μέ τό άρθρο 95

- 19 Τό δεύτερο των έρωτημάτων πού τέθηκαν έχει ως σκοπό νά άποσαφηνισθεί άν ένα Κράτος μέλος δύναται νά επιβάλλει στά οίνοπνευματώδη πού παράγονται σέ άλλα Κράτη μέλη ένα φόρο από τόν όποιο άπαλλάσσονται έν μέρει ή καθ' όλοκληρία τά όμοειδή έγχώρια προϊόντα.

- 20 "Όπως προκύπτει από τις διατάξεις περί παραπομπής, ή σχέση ομοιότητας κατά την έννοια του άρθρου 95 μεταξύ του εισαγόμενου προϊόντος (στήν προκειμένη περίπτωση κονιάκ γαλλικής προελεύσεως) και του ανταγωνιστικού έθνικού προϊόντος (στήν προκειμένη περίπτωση τό απόσταγμα οίνου ή στεμφύλων) δέν άμφισθητείται. Σύμφωνα μέ τά στοιχεία πού προσκόμισε ή Ιταλική κυβέρνηση, ή διαφορά στή φορολογική μεταχείριση μεταξύ του ενός και του άλλου έμπορεύματος προκύπτει από τό γεγονός ότι τό εισαγόμενο οίνοπνευμα κατατάσσεται στά «οίνοπνεύματα πρώτης κατηγορίας», και υπόκειται υπό τήν ιδιότητά του αυτή σέ πλήρη φορολογική επιβάρυνση, ενώ τά αντίστοιχα οίνοπνεύματα έθνικής παρασκευής ύπάγονται στά «οίνοπνεύματα δεύτερης κατηγορίας», πού απαλλάσσονται από τόν κρατικό φόρο, δεδομένου ότι στήν κατηγορία αυτή δύνανται νά ύπαρξουν μόνο τά οίνοπνεύματα τών όποιων ή παρασκευή δύνανται νά έλέγχεται στό στάδιο τής παραγωγής στό έδαφος του Ιταλικού κράτους.
- 21 "Όπως έχει κρίνει τό Δικαστήριο μέ πάγια νομολογία (πλέον πρόσφατη ή άπόφαση τής 14ης Ιανουαρίου 1981, Chemical Farmaceutici, 140/79), τό κοινοτικό δίκαιο στό παρόν στάδιο τής εξέλιξέως του δέν περιορίζει τήν έλευθερία κάθε Κράτους μέλους νά θεσπίζει ένα σύστημα διαφοροποιημένης φορολογίας γιά όρισμένα προϊόντα, σύμφωνα μέ όρισμένα άντικειμενικά κριτήρια, όπως ή φύση τών πρώτων ύλων πού χρησιμοποιούνται ή οι μέθοδοι παραγωγής πού εφαρμόζονται. Τέτοιου είδους διαφοροποιήσεις συμβιβάζονται μέ τό κοινοτικό δίκαιο άν επιδιώκουν στόχους οικονομικής πολιτικής πού και αυτοί συμβιβάζονται μέ τίς άπαιτήσεις τής συνθήκης και του παράγωγου δικαίου και άν ό τρόπος εφαρμογής τους είναι τέτοιος ώστε ν' άποφεύγεται κάθε μορφή διακρίσεως άμεσης ή έμμεσης σέ σχέση μέ εισαγωγές πού πραγματοποιούνται από άλλα Κράτη μέλη ή προστασίας τής ανταγωνιστικής έθνικής παραγωγής.
- 22 Τό γεγονός όμως ότι ή παροχή μιάς φορολογικής απαλλαγής ή ή εφαρμογή ενός μειωμένου φορολογικού συντελεστή έξαρτάται από τή δυνατότητα ενός έλέγχου τής παραγωγής επί του έθνικού έδάφους συνιστά προϋπόθεση τήν όποία έξ όρισμού δέ δύνανται νά πληροδν τά όμοειδή προϊόντα πού προέρχονται από άλλα Κράτη μέλη. Παρόμοια άπαιτηση έχει ως άποτέλεσμα νά άποκλείει εκ τών προτέρων τά προϊόντα αυτά από τή δυνατότητα νά έπωφελοδνται του έν λόγω φορολογικού πλεονεκτήματος και νά επιφυλάσσει τουτο μόνο στήν έθνική παραγωγή. Είναι λοιπόν προφανές ότι ένα τέτοιο σύστημα φορολογίας εισάγει διάκριση και λόγω τής ιδιότητάς του αυτής έμπίπτει στήν απαγόρευση του άρθρου 95.
- 23 Πρέπει λοιπόν νά δοθεί ως άπάντηση στό δεύτερο τών τεθέντων έρωτημάτων ότι ένα σύστημα φορολογίας του οίνοπνεύματος πού έχει διαμορφωθεί κατά τέτοιο

τρόπο, ώστε να επιφυλάσσονται στην έθνική μόνο παραγωγή απαλλαγές ή μειώσεις του φορολογικού συντελεστή, αποτελεί διάκριση που απαγορεύεται από το άρθρο 95 της συνθήκης.

Έπί του διαχρονικού αποτελέσματος του άρθρου 95 και της σχέσεώς του με το σύστημα ενισχύσεων

- 24 Το τρίτο των ερωτημάτων αφορά το ζήτημα αν δύναται να επιτραπεί σε ένα Κράτος μέλος, μετά την έκπνοή της προθεσμίας που καθορίζει το έδαφιο 3 του άρθρου 95, να διατηρεί, κατά παρέκκλιση, στο φορολογικό σύστημα που εφαρμόζεται κατά την εισαγωγή αποσταγμάτων οίνου μία προϋφιστάμενη φορολογική διάκριση.
- 25 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία και από τις απόψεις που ανέπτυξε η Ιταλική κυβέρνηση κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ο έθνικός δικαστής ζητά να μάθει αν η άποψη που διατύπωσε η Έπιτροπή στην έπιστολή της 8ης Μαΐου 1968 και στην αιτιολογημένη γνώμη της 28ης Φεβρουαρίου 1969 ως προς το θέμα της προσωρινής διατηρήσεως του αποκαλούμενου συστήματος της «διαφοροποιημένης φορολογίας» στον κρατικό φόρο δύναται ένδεχομένως να ισοδυναμεί με έγκριση μιας ενισχύσεως κατά την έννοια των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης, έστω και μετά τη λήξη της προθεσμίας που καθορίζει το άρθρο 95 έδαφιο 3.
- 26 Σύμφωνα με το άρθρο 95 έδαφιο 3 «τά Κράτη μέλη καταργούν ή τροποποιούν, το αργότερο στην αρχή του δεύτερου σταδίου, τις υφιστάμενες κατά την έναρξη της ισχύος της παρούσας συνθήκης διατάξεις που είναι αντίθετες προς τους παραπάνω κανόνες».
- 27 Όπως προκύπτει από το κείμενο αυτό, η ήμερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1961 αποτελεί το ανώτατο όριο εντός του οποίου τά Κράτη μέλη οφείλαν να εξαλείψουν από τη νομοθεσία και τη φορολογική τους πρακτική κάθε μέτρο ασυμπίδαστο με τον κανόνα της μη διακρίσεως που διατυπώνεται στα δύο πρώτα έδαφια του άρθρου 95. Από την ήμερομηνία λοιπόν αυτή οι έν λόγω διατάξεις απέκτησαν πλήρη ισχύ και οι ιδιώτες δύνανται να τις επικαλούνται έναντι όποιουδήποτε Κράτους μέλους.

- 28 Ἡ ἄποψη πού ὑποστήριξε τό ἰταλικό κράτος, τόσο ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστή ὅσο καί ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ὅτι δηλαδή ἡ παρέκκλιση πού δέχθηκε ἡ Ἐπιτροπή στήν ἐπιστολή τῆς 8ης Μαΐου 1968 καί στήν αἰτιολογημένη γνώμη τῆς 28ης Φεβρουαρίου 1969 ἀποτελοῦν τήν ἔγκριση μιᾶς ἐνισχύσεως κατά τήν ἔννοια τῆς συνθήκης, δέ δύναται νά βρεῖ οὔτε νομικό οὔτε πραγματικό ἔρεισμα. Ἄρκει νά παρατηρηθεῖ ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ, ὅτι σύμφωνα μέ τό σύστημα τῆς συνθήκης, δέ δύναται νά θεσπισθεῖ ἢ νά ἐγκριθεῖ μία ἐνίσχυση ὑπό μορφή φορολογικῶν διακρίσεων πού εἰσάγονται ἀπό ἕνα Κράτος μέλος σέ ἄλλο κράτος πού προέρχονται ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη.
- 29 Στό τρίτο ἐρώτημα πρέπει λοιπόν νά δοθεῖ ἡ ἀπάντηση ὅτι δυνάμει τοῦ ἐδαφίου 3 τοῦ ἄρθρου 95, ὁ κανόνας τῆς μή εἰσαγωγῆς διακρίσεων πού διατυπώνεται στά δύο πρῶτα ἐδάφια τοῦ ἴδιου ἄρθρου ἀπέκτησε πλήρη ἰσχύ ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1962 καί ὅτι δέν ἐπιτρέπεται πλέον σέ ἕνα Κράτος μέλος νά διατηρεῖ, μετά τήν ἡμερομηνία αὐτή, προϋφιστάμενη φορολογική διάκριση στό σύστημα εἰσαγωγῆς ἀποσταγμάτων πού προέρχονται ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη.

Ἐπί τοῦ διαχρονικοῦ ἀποτελέσματος τῆς παρούσας ἀποφάσεως

- 30 Στίς παρατηρήσεις πού κατέθεσε ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἡ ἰταλική κυβέρνηση ζήτησε, γιά τήν περίπτωση πού τό Δικαστήριο θά διαπίστωνε ὅτι δέ συνεπάγεται ἔννομα ἀποτελέσματα ἡ διατύπωση τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐπιτροπῆς κατά τήν ἐφαρμογή στή συγκεκριμένη περίπτωση τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ ἄρθρου 95, νά περιορίσει τήν ἔκταση ἐφαρμογῆς τῆς ἀποφάσεώς του στίς περιπτώσεις ἐνδεχόμενης ἀχρεωστήτου ἐπιβολῆς φόρου πού θά μπορούσαν νά διαπιστωθοῦν στό μέλλον, ἐπικυρώνοντας ἀντιθέτως, ὅσον ἀφορᾷ τό παρελθόν, τόν ὀριστικό χαρακτήρα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς παρεκκλίσεως πού παρέσχε ἡ Ἐπιτροπή.
- 31 Πρός τό σκοπό αὐτό ἐπικαλεῖται ἀφενός μέν τό προηγούμενο τῆς ἀποφάσεως τῆς 8ης Ἀπριλίου 1976 (Defrenne, 43/75, Racc. σ. 455), στήν ὁποία τό Δικαστήριο ἀναγνώρισε, ἄσει τῆς γενικῆς ἀρχῆς τῆς ἀσφάλειας δικαίου, ὅτι εἶχε τήν ἐξουσία νά περιορίσει, κατ' ἐξαίρεση, τή δυνατότητα τῶν ἐνδιαφερομένων νά ἐπικαλοῦνται τίς ἀποφάσεις του. Στίς σκέψεις αὐτές προστίθεται στή συγκεκριμένη περίπτωση ἡ ἀνάγκη προστασίας τῆς θεμιτῆς ἐμπιστοσύνης πού ἡ ἰταλική κυβέρνηση μποροῦσε νά τρέφει γιά τό κύρος ἐνός φορολογικοῦ μέτρου, τό ὁποῖο εἶχε ἐπιτραπεί ρητά ἀπό τό κοινοτικό ἐκτελεστικό ὄργανο.

- 32 Έξάλλου, ή ίταλική κυβέρνηση έπισύρει τήν προσοχή στό γεγονός ότι οι έπίδικοι φόροι είχαν έπιρριφθεί από τους είσαγωγείς στό έμπόριο, μέ τρόπο ώστε ή ένδεχόμενη έπιστροφή τους θά είχε ως συνέπεια μία μεγάλη έπιδάρυνση των ίταλικών δημόσιων οικονομικών χωρίς κανένα αντίστοιχο πλεονέκτημα γιά τους καταναλωτές, οι όποιοι τελικά ήταν οι μόνοι πού θίχτηκαν από τό έν λόγω φορολογικό μέτρο.
- 33 Καθόσον άφορά τό πρώτο έπιχείρημα, πρέπει νά σημειωθεί ότι ή σχετική διάταξη τής συνθήκης, δηλαδή τό άρθρο 95, και τό ζήτημα τής άπευθείας έφαρμογής του έχουν άποτελέσει άντικείμενο από μακροϋ ύφιστάμενης πλούσιας και ποικίλης νομολογίας, ή όποία δέν αφήνει άμφιβολίες ως προς τήν έκταση τής διατάξεως αυτής. Άρκεί νά ύπομνησθεί ως προς τό θέμα αυτό ότι ήδη μέ τήν άπόφασή του τής 14ης Δεκεμβρίου 1962 (Έπιτροπή κατά Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου και Βασιλείου του Βελγίου, 2 και 3/62 Racc. σ. 815), πού έκδόθηκε κατά τήν έποχή κατά τήν όποία έπιδάλλονταν οι έπίδικοι φόροι, τό Δικαστήριο είχε ύπογραμμίσει τίσ άύστηρές άπαιτήσεις πού είναι συμφυείς μέ τήν έν λόγω διάταξη τής συνθήκης.
- 34 Ός προς τά φορολογικά μέτρα πού άποτελούν τό άντικείμενο τής διαφοράς, πρέπει νά σημειωθεί ότι έστω και άν ή διατύπωση άπόψεων από τήν Έπιτροπή ως προς τό θέμα αυτό από τίσ 4 Νοεμβρίου 1965 δημιούργησε στίς ίταλικές άρχές μία έντύπωση νομιμότητας, οι άβεβαιότητες πού προέκυψαν τόσο σε κοινοτικό, όσο και σε έννικό έπίπεδο μετά τήν ήμερομηνία αυτή ως προς τό συμβιβάσιμο των μέτρων αυτών μέ τό κοινοτικό δίκαιο στερούν από τήν ίταλική κυβέρνηση τή δυνατότητα νά έπικαλείται στήν προκειμένη περίπτωση τίσ άπαιτήσεις τής ασφάλειας δικαίου ή τήν ύπαρξη μιās καταστάσεως θεμιτής έμπιστοσύνης κατά τρόπο πού δικαιολογεί τό διαχρονικό περιορισμό των άποτελεσμάτων τής παρούσας άποφάσεως.
- 35 Ός προς τό έπιχείρημα, πού στηρίζεται στό γεγονός ότι οι φόροι, των οποίων ή έπιστροφή άποτελεί άντικείμενο τής διαφοράς στήν κύρια δίκη, έχουν έπιρριφθεί στους καταναλωτές, πρέπει νά διευκρινισθεί ότι ή προστασία των δικαιωμάτων πού έγγυάται ή κοινοτική έννομη τάξη στό θέμα αυτό δέν άπαιτεί τήν έπιστροφή των άχρεωστών καταβληθέντων φόρων ύπό συνθήκες πού θά είχαν ως συνέπεια έναν άδικαιολόγητο πλουτισμό των δικαιούχων. Τίποτα δέν έμποδίζει λοιπόν, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, τά έννικά δικαστήρια νά λάβουν ύπόψη σύμφωνα μέ τό έννικό τους δίκαιο τό γεγονός ότι οι άδικαιολογητάς

καταβληθέντες φόροι ένσωματώθηκαν στις τιμές τής ύπόχρεης πρós καταβολή τοϋ φόρου έπιχειρήσεως και έπιρρίφθηκαν στους άγοραστés (άπόφαση τής 27. 3. 1980, Amministrazione delle Finanze κατά Denkavit italiana 61/79, Racc., σ. 1205).

Έπί των δικαστικών έξόδων

- 36 Τά έξοδα στά όποια ύποβλήθηκαν ή κυβέρνηση τής Ίταλικής Δημοκρατίας και ή Έπιτροπή των Εϋρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι όποιες κατέθεσαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν αποδίδονται. Δεδομένου ότι ή παρούσα διαδικασία έχει ως πρós τους διαδίκους τής κύριας δίκης τό χαρακτήρα παρεμπίπτοντος πού άνέκυψε ένώπιον τοϋ έθνικου δικαστηρίου, σ' αυτό έναλόκειται ν' άποφασίσει για τά δικαστικά έξοδα.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνοντας επί των έρωτημάτων πού τοϋ υπέβαλε τό Corte d'appello τοϋ Μιλάνου, με διάταξη τής 19ης Φεβρουαρίου 1980, άποφαίνεται:

- 1) Οι γνώμες πού διατυπώνει ή Έπιτροπή δυνάμει τοϋ άρθρου 169 έχουν έννομο άποτέλεσμα μόνο σέ σχέση με τήν προσφυγή ένώπιον τοϋ Δικαστηρίου λόγω κρατικής παραβάσεως. Η Έπιτροπή δέ δύναται, με τή διατύπωση άπόψεων στά πλαίσια τής διαδικασίας αυτής, νά άπαλλάσσει ένα Κράτος μέλος από τις ύποχρεώσεις του ή νά θίγει τά δικαιώματα πού οι ιδιώτες άρθονται από τή συνθήκη.
- 2) Σύστημα φορολογίας τοϋ οίνοπνεύματος πού έχει διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε νά έπιφυλάσσονται στην έθνική μόνο παραγωγή άπαλλαγές ή μειώσεις τοϋ φορολογικού συντελεστή, άποτελεί διάκριση πού άπαγορεύεται από τό άρθρο 95 τής συνθήκης.

- 3) Δυνάμει του εδαφίου 3 του άρθρου 95, ο κανόνας της μη εισαγωγής διακρίσεων που διατυπώνεται στα δύο πρώτα εδάφια του ίδιου άρθρου απέκτησε πλήρη ισχύ από της 1ης Ιανουαρίου 1962. Δέν επιτρέπεται πλέον σέ ένα Κράτος μέλος νά διατηρεί, μετά τήν ήμερομηνία αυτή, προϋφισταμένη φορολογική διάκριση στό σύστημα εισαγωγής αποσταγμάτων που προέρχονται από άλλα Κράτη μέλη.

Mertens de Wilmars Pescatore Mackenzie Stuart Koopmans O'Keeffe
Bosco Touffait Due Everling

Δημοσιεύτηκε σέ δημόσια συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στις 27 Μαΐου 1981.

Ό γραμματεός

A. Van Houtte

Ό πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ FRANCESCO CAROTORTI
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΤΗΝ 1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1981¹

*Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,*

1. Οι δύο προδικαστικές διαδικασίες στις οποίες αναφέρονται οι παρούσες προτάσεις, εγείρουν ταυτόσημα προβλήματα ερμηνείας του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ, αναφερόμενα στη γνωστή απαγόρευση επιβολής έθνικων φόρων που νά εισάγουν διακρίσεις. Τά έρωτήματα που σās τέθηκαν προέρχονται από τό Corte d'appello του Μιλάνου και άφοροθν δύο άγωγές οι οποίες εγέρθηκαν τό 1976 και τό

1977 αντίστοιχα, από τις επιχειρήσεις Essevi του Μιλάνου και Salengo της Γένοβας κατά της Amministrazione italiana delle finanze. Οι άνάγουσες ζητούσαν πρωτοθαθμώς και τό πέτυχαν μέ τις αποφάσεις της 1ης Ιουνίου και της 7ης Οκτωβρίου 1978 του Tribunale di Milano, νά καταδικασθεί ή έναγόμενη νά επιστρέψει τά ποσά που εισπράχθηκαν ως κρατικοί φόροι επιβληθέντες επί διαφόρων ποσοτήτων γαλλικού κονιάκ τις οποίες είχε εισαγάγει ή επιχείρηση Salengo μεταξύ 1960 και 1971 και ή εταιρεία Essevi μεταξύ

¹ — Μετάφραση από τά ιταλικά.